

Stockholms Universitet
Socialhögskolan
Institutionen för socialt arbete
C – uppsats, 15 HP
Termin 6, HT 2010

UNGA MÄNS PERSPEKTIV PÅ HEDER OCH HEDERSNORMER

- *En kvalitativ studie*

Författare: Asiye Andersson, Mino Mehvar

Handledare: Åke Bergmark

Abstract

Title: Young men's perspective concerning honour and honour-norms. A qualitative study

Authors: Asiye Andersson and Mino Mehvar

The honour norm is strong within the Middle East but is scattered all over the world. As a result of immigration, the honorary context has become more established in Sweden.

Violence, committed in the name of honour, is commonly executed by male family members. Thus, young men are forced, in some degree, to participate in the oppression and control of their sisters. Violence exercised in the name of honour, can be traced back to the patriarchal family system in which women are subordinate to men. The purpose of this study is to highlight the young men's subjective perspective to honour and honour-related violence, as well as if they have managed to distance themselves from it. In the study, interviews are conducted with four young men. The results obtained show that some of the young men have an ambivalent attitude to certain matters relating to honour and what is not acceptable female behaviour. The results reveal that certain parts of the patriarchal thinking are identified in the opinions of some of the young men interviewed. Further, the results also suggest that education and community action are essential for the discussion of honour and the honour norm, in order to create change.

Keywords: young men, honour, honour norm/honour tradition, honour related violence, patriarchal family system, integration.

Sökord: unga män, heder, hedersnorm/hederstradition, hedersrelaterat våld, patriarkala familjestrukturer, integration.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte	3
1.2 Frågeställningar	3
1.3 Avgränsningar	3
1.4 Relevans för socialt arbete	3
1.5 Centrala begrepp	5
2 Tidigare forskning	6
2.1 Heder och hedersnorm	6
2.1.1 Hedersrelaterat våld och hedersmord	7
2.1.2 Unga män som växer upp i familjer med hedersnorm	10
2.1.3 Förebyggande samhällsinsatser gentemot hedersrelaterat våld	11
2.1.4 Den svenska integrationspolitiken	12
3 Teoretiska perspektiv	14
3.1 Utvecklingsekologisk teori	15
3.2 Feministiskt perspektiv	16
4 Metod	17
4.1 Vetenskapsfilosofisk position	17
4.1.1 Förförståelse	17
4.1.2 Kvalitativ forskningsmetod	17
4.1.3 Tillvägagångssätt	18
4.1.4 Urval	19
4.1.5 Bortfall	19
4.1.6 Litteratursökning	19
4.1.7 Intervjuguide och genomförandet av intervjuerna	20
4.1.8 Databearbetning	22
4.1.9 Analysmetod	22
4.1.10 Etiska överväganden	23
4.1.11 Validitet	24
4.1.12 Reliabilitet	25
4.1.13 Generaliserbarhet	25
5 Resultat och Analys	26
6 Diskussion	40
7 Referenser	45
8 Bilagor	49

1 Inledning

”Var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet” FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter, artikel 3.

Sverige är ett mångkulturellt samhälle där människor från olika nationaliteter, kulturer och med varierande kulturella värderingar samexisterar med svenska samhällets värdegrunder såsom yttrandefrihet, valfrihet och demokrati. Flyktingar pga. konflikter i sina hemländer är den dominerande grupp invandrare i Sverige från 80 – talet och framåt. Många av dem kommer från länder utanför Europa (Nilsson, 2004). Siffror från Statistiska Central Byrån (SCB) visar att majoriteten av invandrarna, drygt 60 % som kom till Sverige under 2008, valde att flytta till något av de tre storstadslänen, Stockholm, Västra Götaland och Skåne (Andersson & Swenson, 2009).

Invandrare som fått asyl flyttar till flerbostadsområden med låg inkomstnivå i storstadsområden. Att man flyttar till dessa områden har flera förklaringar; en är att man vill flytta till dessa områden då invandrare har landsmän som bor där. En annan är diskriminering och segregation som råder mellan majoritetsbefolkning och minoritetsgrupper, som vidmakthålls genom t ex. bostadssegregationen. Invandrare har bristande valmöjligheter gällande boendet och styrs till socioekonomiskt svaga bostadsområden med hyresvärdarnas goda tro om att invandrare vill bo tillsammans med andra invandrare (Andersson, 1999; Ljungberg & Wilén, 2008; Nordström Skans & Åslund, 2010).

Svensk integrationspolitik har tre huvudmål: lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund (Integrations- och jämställdhetsdepartementet, 2009). Integrationspolitiken ska arbeta bl. a. mot människors diskriminering samt öka deras språkkunskaper och möjligheter till utbildning. Integrations- och jämställdhetsdepartementet har ansvar för att motverka diskriminering och rasism, utveckla stadsdelar med utbrett utanförskap samt främja demokrati och mänskliga rättigheter (a.a.). Det finns inga bevis på att invandrare har integrerats i det svenska samhället trots att de funnits i Sverige under en längre tid. Tvärtom, finns det tendenser i samhället som påvisar att integrationen har blivit sämre (Bask, 2009).

Att vara socioekonomiskt segregerad ur ett geografiskt perspektiv innebär att olika grupper inom befolkningen inte befinner sig på arenor som bostadsmarknaden och arbetsmarknaden, vilket i sin tur påverkar människors möjligheter att välja hur och var de vill bo.

Etnisk och socioekonomisk segregation går ofta hand i hand och är svår att skilja åt. Det handlar ofta om att stora grupper av invandrare är överrepresenterade inom vissa arenor, såsom socioekonomiskt utsatta bostadsområden. Strukturella effekter av segregationen är att missgynnade grupper i samhället, arbetslösa, fattiga och sjuka samlas i vissa bostadsområden tillsammans med nyanlända immigranter. Detta leder ofta till en sned resursfördelning av offentliga medel inom t ex. skola, offentlig sektor och inom hälso- och sjukvård. För olika grupper av invandrare som bor i segregerade bostadsområden med sned resursfördelning, kan ovannämnda faktorer komplicera deras integration i det svenska samhället då det t ex saknas offentliga resurser för att lära sig svenska (Biterman & Franzén, 2007; Darvishpour & Westin, 2008). Har man inte möjlighet att delta i arbetslivet och om man inte talar svenska, styrks individens känsla av utanförskap vilket leder till att segregationen stärks. Så länge som etniska minoritetsgrupper känner sig diskriminerade från majoritetssamhället, finns det risk att personer med viss etniskt ursprung som har konservativa, patriarkala värderingar, blir introverta och fortsätter utöva påtryckningar gentemot sina kvinnliga familjemedlemmar genom att hålla fast patriarkala värderingar som är kvarlevor från feodala samhällssystem (Akpinar, 2003).

Farman Sediq är projektledare för ”Sharaf hjältar”. ”Sharaf hjältar” är ett projekt som anordnas av Fryshuset som vänder sig till unga män, i första hand gentemot de som har en bakgrund i en hedersnorm och som genom förändring av synsätt tar avstånd från hedersrelaterat våld. I en intervju berättar Sediq att han tidigt i livet blev varse om att han och hans systrar behandlades olika. Systrarna fick inte delta i fysiska aktiviteter och han var tvungen att övervaka dem. När de flyttade till Sverige förstärktes denna övervakning då de bodde i ett område där det fanns många andra med samma ursprung. Det svenska samhället sågs som ett hot och hotet från majoritetssamhället ledde till att det egna hemlandets identitet och kultur stärktes. (<http://www.nikk.no>).

Vi har sett i tidigare forskning och annan litteratur som har använts till denna uppsats, att hedersvåldet/förtrycket har sin grund i bl.a. mannens dominans och kontroll över kvinnans sexualitet. Internationell forskning visar att män som utsätter kvinnor för våld är till stor del män i familjer där starka patriarkala familjestrukturer upprätthålls, där hedersnomen är central. Hederstraditionen är starkt förankrat i ett kollektivt tänkande där kvinnans oskuld är central och familjens rykte i kollektiven hänger samman med kvinnans beteende.

1.1 Syfte

Syftet med vårt arbete är att lyfta fram de unga männens subjektiva perspektiv på vad heder och hedersrelaterat våld innebär samt om de har lyckats att ta avstånd från detta.

Ett annat syfte med vår studie är att se om det finns andra faktorer, t ex integrationen, som kan få individer som kommer från patriarkala familjestrukturer till ett västerländskt samhälle, att upprätthålla ett hederstänkande.

1.2 Frågeställningar

- Vad bidrar till att man kan ta avstånd från ett hederstänkande enligt intervjupersonerna?
- Vad är hedersnorm enligt våra intervjupersoner?
- Vad får de intervjupersoner som inte är uppvuxna i hedersfamiljer att anamma ett hederstänkande?

1.3 Avgränsningar

Det finns mycket forskning och många studier som gjorts kring ämnet heder och hedersrelaterat våld. Då många av dessa har fokus på kvinnors utsatthet för den här typen av våld vill vi med vårt arbete lyfta fram de unga männens perspektiv på heder och hedersrelaterat våld. Vi vill genom vårt arbete få reda på de unga männens subjektiva berättelser om vad heder och hedersrelaterat våld är och vad som fick dem att ta avstånd från detta. Vi vill även ta reda på om det finns unga män som inte är uppvuxna i hedersfamiljer men som ändå har ett hederstänkande och vad detta kan bero på. För att få svar på dessa frågor har vi valt att intervjua unga män som har tagit avstånd från hedersnormen och det hedersrelaterade våldet. Vi har även intervjuat unga män som upprätthåller hederstänkandet på ett eller annat sätt, som nödvändigtvis inte behöver komma från hedersfamiljer.

1.4 Relevans för socialt arbete

En ny rapport om hedersrelaterat våld och förtryck har presenterats av Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) i Uppsala Universitet (Heimer & Tung Hermelin, 2010).

Rapporten kartlägger svensk forskning och kunskap som finns om hedersrelaterat våld och förtryck och vad man behöver forska mer om inom ämnet. Offentliga diskussioner kring hedersrelaterat våld och förtryck, nationellt och internationellt, har stereotyper av vilka som är offer och vilka som är förövare; nämligen att kvinnorna är offren och männen är förövarna. Det har forskats alltmer kring hur komplext det hedersrelaterade våldet är, och det krävs mer forskning kring hur den utvidgade familjen runt individen som utsätts för våld kan ha för roll, dvs. om våldet kring individen riskerar att förstärkas eller om individen kan få hjälp av sin utvidgade familj vid hedersvåld eller hot om våld. Den svenska debatten om orsakerna till hedersrelaterat våld har fokuserat på *varför* istället för *hur*, dvs. rättsväsendet utgår ifrån att det hedersrelaterade våldet har utförts av en individ i vrede medan det troliga är att det är den utvidgade familjen/kollektivet som ligger bakom individens brottsliga handling i hederns namn. De politiska satsningarna i Sverige har haft fokus på männen som individuella förövare i det hedersrelaterade våldet, men det man har missat i detta sammanhang är våldets kollektiva karaktär, dvs. att flera personer i den utvidgade familjen deltar i det hedersrelaterade våldet. Man har även missat de unga mäns utsatthet och avståndstagande av hedersvåldet. Det finns fäder och unga män som försvarar sina döttrar/systrar mot familjemedlemmar som lever enligt normer som återfinns inom hedersfamiljer. Bilden av mannen som förövare och kvinnan som offer inom hederskontexten behöver nyanseras för socialsekreterare då det finns ungdomar som riskerar att utsättas för hedersvåld pga. sin sexuella läggning eller pga. unga mäns avståndstagande från utövandet av hedersvåld gentemot sina systrar (a.a.).

Socialsekreterare som arbetar inom Socialtjänsten, oavsett arbetsenhet, bör ha kunskaper om hederskontexten och det hedersrelaterade våldet. Mer kunskap och fortbildning om hedersrelaterat våld kan bidra till att socialsekreterare utvecklar bättre arbetsmetoder för att se hedersvåldets komplexitet. Vid t ex eventuellt beslut om att placera ungdomen hos en närstående för att denne ska komma bort från våldet, kan den utvidgade familjen utgöra en risk för ungdomen då hedersvåldet till stor utsträckning utövas av det omgivande samhället/kollektivet. Kunskapen om våldets komplexitet bör belysas mer för att socialsekreterarna ska komma bort från den stereotypa bilden av vilka som är förövare och offer inom hederskontexten. Hedersvåldet som utövas mot individer bör förstås och bemötas som ett socialt, och inte ett kulturellt problem (Länsstyrelsen, 2008; SOU 2006:65).

1.5 Centrala begrepp

- **Unga män** – Personer inom åldersgruppen 18 – 29 år. Med dessa avser vi unga män som kommer från familjer som följer hedersnormen eller som har detta hederstänkande, utan att behöva komma från familjer som upprätthåller hederstänkandet (egen definition).
- **Heder** – Mannens heder är kopplad till kvinnans ärbarhet och mannens heder definieras genom hennes sexuella beteende och den samhällskontext som mannen ingår i, t ex kulturella och familjära (Wikan, 2003).
- **Hedersnorm/hederstradition** - Hedersnormen handlar om föreställningar gällande kvinnans förmåga att fatta egna beslut, och då kvinnan inte anses ha denna förmåga är det mannen som får ta över denna roll (Schlytter, 2004). I hederstraditionen är det viktigt att en konflikt inte blir en offentlig angelägenhet. D.v.s. att man kan leva med förödmjukelsen såvida den hålls bakom stängda dörrar (Wikan, 2003).
- **Hedersrelaterat våld** – våld som resulterar i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande i hederns namn. Det innefattar även hot om dessa handlingar, tvång eller egenmäktigt frihetsberövande. I begreppet hedersrelaterat våld innefattas även hedersmord (Länsstyrelsen i Uppsala län och Uppsala kommun, 2006-2007).
- **Integrationspolitik** - Integrationspolitiken ska ge stöd till individens egen försörjning och delaktighet i samhället. Den ska värna om grundläggande demokratiska värden och verka för kvinnors och mäns lika rättigheter och möjligheter. Den ska även förebygga och motverka etnisk diskriminering, främlingsfientlighet och rasism (Skr. 2001/02:129).
- **Patriarkala familjestrukturer/hedersfamiljer** – I vår studie har vi växelvis använt oss av begreppen *patriarkala familjestrukturer* och *hedersfamiljer*. Begreppen har samma innebörd i vår studie. Patriarkala familjestrukturer bygger på en inre hierarki där männen överordnas kvinnorna.

De äldre männen överordnas de yngre och de yngre männen överordnas kvinnorna, oavsett kvinnornas ålder. Det finns en hierarki kvinnor sinsemellan, dvs. äldsta kvinnan i familjen högst i rangordningen gentemot den yngsta. Familjens intressen bevakas i relation till omgivningen.

Individen är en del av en helhet, dvs. ett kollektiv som denne inte kan kopplas bort ifrån och är därmed inte självständig. Moral och regler om livsstil representeras av familjen och inte av den enskilda individen (Jemteborn, 2005) .

2 Tidigare forskning

Det har under senare tid forskats allt mer kring ämnet heder, hedersnorm och hedersrelaterat våld. Tidigare forskning har fokuserat till stor del på flickorna som befinner sig i en hederskontext, där de manliga familjemedlemmarna vanligtvis är förövarna i denna kontext. Vi har sett i tidigare forskning att man har koncentrerat sig på män som förövare i hederskontexten. Dock finns nyare litteratur som lyfter fram de unga männens tankar och åsikter kring hederstänkandet. Däremot har vi inte kunnat se fokus på unga män som upprätthåller hederstänkandet trots att de inte är uppvuxna i hedersfamiljer.

2.1 Heder och hedersnorm

Heder är ett allmänt begrepp som kan förstås som något gott och något som ska eftersträvas. Heder som begrepp har i svensk samhällsdebatt under senare år förknippats med konflikter mellan könen som har sina ursprung i länder från Mellanöstern och Medelhavet (Schlytter, 2004). Heder är ett uttryck för sociala omdömen där kvinnans heder definieras av hennes sexuella beteende och mannens heder hänger ihop med detta (Gökcececek, 2001; Schlytter, 2004) .

”Kvinnan betraktas som bärare av mannens heder och den ideala kvinnan är en asexuell kvinna” (Schlytter, 2004:25).

Det finns två typer av heder som är av karaktären att *individen föds i den* genom t ex individens etnicitet, familjens rykte, kön och rikedom medan *förvärvad heder* kan vinnas och förloras på daglig basis genom familjemedlemmars/individens handlingar. Hedersnormen är

inte unik för länder i Mellanöstern och Medelhavsområdet, utan återfinns även i länder som i Sydamerika och i Japan. Vad som definierar en hedersnorm är människors beskyddning av heder och kampen för att återvinna den heder som har gått förlorad (Crook, 2009).

2.1.1 Hedersrelaterat våld och hedersmord

Forskning och litteratur visar på att hedersvåld är ett accepterat beteende bland vissa etniska grupper och både hedersmord och hedersrelaterat våld är framtvingat av en kollektiv struktur som finns i offrets närmsta omgivning, dvs. familj och släktingar. Personer som utsätts för hedersrelaterat våld eller hedersmord är oftast kvinnor, men man ska inte se männen i hedersförtryckande miljöer som fria. Att bli tilldelad rollen att bestraffa, bevaka och anklaga sin syster är en frihetsbegränsning i sig, och är inget som man medvetet har valt, då hedersnormen är starkt baserad på kollektivism. Det handlar alltså inte om *en* gärningsman och dennes enskilda värderingar, utan om *kollektivets* åsikt och rättigheter att bestämma över individen. Den enskilda personen har en plikt att underkasta sig dessa rättigheter. Det handlar ofta om flera människors deltagande i planering och genomförande av ett hedersmord på en person som av kollektivet anses ha dragit skam över familjens och släktens heder. Det kan exempelvis handla om en kvinna som har haft en relation med en man innan äktenskap. Varken i den svenska eller i den norska rättsapparaten har man ägnat sig åt att hantera den kollektivistiska typen av brott, då man är ute efter att få tag på *en* gärningsman (Akpinar, 2003; Goldberg, 2005; Gungör & Dervish, 2009; Wikan, 2003; Wikström & Ghazinour, 2010).

Ett exempel är att Fadimes pappa var den enda som straffades när han hade skjutit ihjäl henne då han fick livstids fängelse. Fadime var en 25 årig kvinna med kurdiskt ursprung som hade migrerat med sin familj från Turkiet till Sverige när hon var sju år gammal. Hon dödades av sin pappa januari 2002. Sedan 1998 hade Fadime blivit hotat av sin pappa och bror då hon inte ville tillmötesgå familjens önskan om att hon skulle gifta sig med sin kusin, samt för att de ansåg att hon hade "*försvenskats*" (Akpinar, 2003). Fadimes pappa är också ett offer, offer för ett system som har bestämt åt honom att han ska kontrollera, styra och straffa kvinnorna i släkten för att inte tappa hedern. Han är en delägare i detta kollektiv där han är tvungen att ta sitt ansvar för det gemensamma skulldraget (Wikan, 2003).

"Kollektivet tar strupstag på individen " (Wikan, 2003:22).

Fadimes pappa hade själv yttrat att det inte var han som bestämde, att det var andra som bestämde över honom (a.a.). Detta yttrande, samt det kollektivistiska tänkandet kan kopplas ihop med Pelas pappas beteende, såsom Pelas lillasyster beskriver honom. Hon talar om Pela Atroshi som mördades 1999 av sin farbror i Irak av samma anledning som Fadime, nämligen att hon hade ”försvenskats”.

Pelas lillasyster har framfört att hennes pappa inte kunde bestämma själv eftersom han tog hänsyn till kollektivets bestämmelser i olika avseenden, och att hon ansåg att han inte ens kunde ta hand om sina barn utan hjälp av mamman (Swanberg & Atroshi, 2002).

Både internationell forskning och annan litteratur visar på att hederstraditionen upprätthålls hos vissa grupper pga. att kollektivtänkandet skiljer sig enormt från individsamhällets värderingar. En förklaring till varför hederstraditionen lever vidare i många länder är att mycket av det kollektiva tänkandet har sin grund i fattigdom och avsaknaden av välfärd. Personer som är fattiga är mer styrda av heder eftersom de saknar status i det samhälle de lever i. Fattigdomen är ett stort hinder för den naturliga övergången av kollektivsamhället till individsamhället. För att kunna överleva i fattiga miljöer krävs det ett kollektiv, en gemenskap. FN:s konvention om mänskliga rättigheter handlar just om att människan ska ha möjligheten att kunna ses separat från sin grupp, som en egen individ. På grund av kampen om den dagliga överlevnaden blir det då svårt att implementera konventionen i fattiga samhällen. Mänskliga rättigheter är skapade för västvärldens individsamhälle (Güngör & Dervish, 2009). Moderna samhällen som Sverige värdesätter individens frihet och lika möjligheter oavsett kön. I Sverige har man en syn på familjesystemet som ett kollektiv med autonoma individer där varje person har ett oberoende förhållande gentemot staten. Om ett lands legala system och kulturella normer inte ser hedersvåldet som ett brott utan mer som en familjeangelägenhet, blir det en normalitet. I en europeisk kontext utmanar hedersvåldet de västerländska lagarna som är individbaserade, där kulturella och religiösa normer inte är godtagbara försvar för ett handlande som yttrar sig i hedersrelaterat våld (Güngör & Dervish, 2009; Gökcececek, 2001; Schlytter & Linell, 2009; Wikström & Ghazinour, 2010). Forskning och annan litteratur ger inte en entydig förklaring till det hedersrelaterade våldet. Viss forskning visar att hedersrelaterat våld ofta beskrivs som en typ av våld som riktas mot kvinnor som har sina rötter i en viss typ av religion eller etnicitet. Islam presenteras ofta som en religion som stödjer denna form av mord pga. könstillhörighet. Det hedersrelaterade våldet kopplas till religionen i t ex Tyskland och i Nederländerna, till skillnad från i Sverige där det kopplas till kulturella skillnader där våld i hederns namn har förståtts ur invandrarnas

oförmåga att anpassa sig till svenska normer och värderingar. Dessa gränsdragningar kan få konsekvenser för integrationspolitiken, integreringen av invandrare kan försvåras och rasistiska yttringar kan vinna mark i majoritetssamhället (Reimers, 2007; Wikström & Ghazinour, 2010).

Man kan göra en jämförelse mellan våldet inom hedersnormen och med våldet som förekommer inom individualistiska svenska familjer utifrån Lena Gemzöes bok *Feminism* (2002). Det finns likheter mellan det våld som finns bland svenska familjer där kvinnorna drabbas av männens våld och det våld som drabbar kvinnorna med rötter i familjer från hedersnormen.

Båda är ett uttryck för en idé om mannens kontroll av kvinnans frihet och sexualitet. Hedersmord ska förstås som delar av en *specifik* kontext, om *specifika* val som har gjorts av *specifika* personer som befinner sig i ett *specifikt* livsmönster. Därmed har det ingenting med religion eller någon traditionell kultur att göra (Wikan, 2003). Internationell forskning visar det motsatta, nämligen att hedersmorden, t ex de som sker i Turkiet, sker på kulturella grunder. Trots att de turkiska lagarna inte stödjer hedersmord och trots att de inte tillåter diskriminering av kvinnor, sker det hedersmord då många familjer lever enligt patriarkal familjestruktur. Även det våld som utövas mot kvinnor i västerländska kulturer kan beskrivas som ”*traditionella*” och ”*kulturella*”. Mäns våld mot kvinnor är kulturellt i den bemärkelsen att det har upprätthållits under en lång period som har sin grund i sociala, kulturella normer (Flood, 2007; Gökcececek, 2001).

Manlig dominans är en stark indikator till att det kan förekomma fysiskt och sexuellt våld gentemot kvinnor. Unga män utövar våld mot kvinnor då de ser att deras manliga förebilder gör på det sättet. På en samhällsnivå är våld mot kvinnor mer förekommande där manligheten definieras i termer som dominans, som är entydigt med mannens makt eller heder, där det finns stränga könsroller. Det finns olika internationella insatser för att komma tillrätta med våldet mot kvinnor men dessa insatser blir fruktlösa om männen inte görs delaktiga i processen. Det viktiga är att erbjuda alternativa konstruktioner av vad maskulinitet, könstillhörighet och självdisciplin är och att man uppfostrar män som är icke- våldsutövare och som är för de olika könen lika rättigheter (Flood, 2007).

2.1.2 Unga män som växer upp i familjer med hedersnorm

Unga män som växer upp i familjer där hedersnormen är central, befinner sig i en offersituation då de från barnsben blir tvingade till att kontrollera och bestraffa sina systrar. Hjälpen från samhället ser inte ljus ut för de unga män som inte vill leva efter dessa normer, då exempelvis lärarna i skolan kompromissar med föräldrarna med respekt för att de ska kunna bevara sin kultur och religion, men även för rädslan att bli kallade för rasister. Denna situation leder till att unga män hamnar i ett ingenmansland, då de känner sig kränkta av sina familjer pga. familjernas rädsla för det öppna och demokratiska samhället, samt av det nya samhället som inte vågar kritisera de förtryckande värderingar och normer som gäller inom familjen. Det råder brist på diskussioner kring hedersrelaterat förtryck och jämställdhetsfrågor i skolan. Bristen på hjälp från samhället gäller även hos andra viktiga myndigheter, såsom hos Socialtjänsten. Unga män söker sig inte till Socialtjänsten pga. att de är rädda för att riskera att bli utstötta av sina familjer. Det är endast de som har begått brott som kommer i kontakt med myndigheterna (Baladiz, 2009; Hansson, m.fl., 2010). Baladiz (2009) ställer sig även frågandes till varför myndigheter såsom Socialtjänsten, inte arbetar i förebyggande syfte, dvs. varför man inte fångar upp dessa unga män som har utfört brottsliga gärningar.

”Varför tänker vi inte på att vi kan arbeta förebyggande när de ändå är där? Vi skulle kunna underlätta både för killar och deras systrar om de slapp ta första steget och söka hjälp själva. Vuxna som arbetar med unga måste börja fundera över hur vi kan samarbeta med och stötta utsatta ungdomar i ett tidigt skede, innan konflikterna hemma urartar” (Baladiz, 2002:139).

Både forskning och annan litteratur visar att även pojkarna i hedersfamiljer är utsatta då pojkarnas/unga mäns skyldighet att kontrollera sina systrar i skolan och på fritiden, vilket begränsar deras egen fritid. Att ha lojalitet och visa lydnad är grundläggande egenskaper inom hedersnormen som ungdomarna förväntas ha gentemot sina föräldrar och släktingar (Bremer, m.fl., 2006). Föräldrar från hedersfamiljer förväntar sig att unga män ska kontrollera och straffa sina systrar vid de tillfällen då systrarna bryter mot hedersnormen och dess värderingar (Güngör & Dervish, 2009; Schlytter, m.fl., 2009).

Sönerna verkar ha begränsat med handlingsutrymme för att göra motstånd mot föräldrarnas förväntningar som finns på dem i hederns namn.

”Föräldrarna missbrukar sitt inflytande över sönerna och utnyttjar deras beroendeställning för att få dem att bestraffa sina systrar/kusiner då de sistnämnda bryter mot familjens normer och värderingar” (Schlytter, m.fl., 2009:135).

Det som kännetecknar unga mäns utsatthet är inte att de utsätts för fysiskt våld, utan det är det psykiska våldet som de utsätts för genom t ex tvång att utföra vissa handlingar gentemot systrarna, med underliggande hot om att ifall de inte upprätthåller hedersnormen riskerar pojkarna att skickas iväg till föräldrarnas hemland.

Pojkar/unga män som växer upp i familjer där mamman och kvinnorna i familjen behandlas kränkande och nedlåtande i form av fysiskt och psykiskt våld, socialiseras in i detta beteende. D.v.s. att det bygger på en hierarkisk ordning där kvinnliga familjemedlemmar lyder under männen oavsett ålder, som i sin tur kan leda till att unga män kan få ett tvetydigt förhållande gentemot t ex sina mammor.

”Denna könshierarki missgynnar pojkens hälsa och utveckling i den bemärkelsen att hans behov av känslomässig tillgång till modern försvåras” (Schlytter, m.fl., 2009:140).

Om barn växer upp i familjer där hedersnormen är en utpräglad del av livet, kan barnen vara socialt isolerade. Denna sociala isolering kan vara en del av pappans försök att styra kvinnans sexualitet och hennes sociala nätverk (a.a.).

Det finns även forskare som säger att hederstänkande familjer som flyttar till individualistiska samhällen, tillåter sina söner att modifiera familjens traditioner, dvs. att de får större handlingsfrihet, medan detsamma inte gäller för döttrarna (Schlytter & Linell, 2009).

2.1.3 Förebyggande samhällsinsatser gentemot hedersrelaterat våld

”Utbildning och upplysning är viktig. I Sverige erbjuds bland annat föräldrautbildningar och grupper på Barnvårdscentralen där man får handledning i hur man bör umgås och prata med sitt barn. I områden där hederstraditionerna råder saknas ofta sådana utbildningar och därför

uppfostrar föräldrarna ofta sina barn på samma sätt som de själva blev uppfostrade; med aga och stränga uppmaningar" (Güngör & Dervish, 2009:22).

Det är bl.a. avsaknaden av upplysning och utbildning som gör att personen i fråga lever efter gamla traditioner och går i samma fotspår som föräldrarna och gör om deras misstag. Detta, eftersom man inte känner till nya alternativ. Man måste därmed förmedla kunskap om nya synsätt för att bekämpa förtryck i hederns namn. Författarna säger att kunskapen inte har fått etableras på gräsrotsnivå i områden som lever enligt hederstraditionen, och därmed frågar de sig hur en människa ska kunna kräva sina rättigheter om denne inte ens är medveten om dessa (a.a.).

Utifrån internationell forskning finns det ett antal strategier för att förhindra och för att komma tillrätta med våldet som utövas mot kvinnor i hederns namn.

Här finns strategier som tillämpas av organisationer i Sverige, t ex Sharaf hjältar och som kan tillämpas av svenska myndigheter för att förhindra våld mot kvinnor. Det är viktigt att engagera männen som upprätthåller hedersrelaterat våld, och genom olika samhälleliga insatser modifiera deras beteende. Olika former av utbildningsprogram bland barn, ungdomar och unga vuxna, kan ändra beteenden hos män som utövar våld mot kvinnor. Det föreslås ett antal insatser, t ex att lyfta upp problematiken på den politiska agendan. Ett första steg i att förhindra mäns våld mot kvinnor är att man på olika samhälleliga nivåer når dessa; genom t ex skolan, ingripanden bland manligt dominerande grupper såsom idrottsmän, och på gräsrotsnivå, dvs. myndigheter och andra samhälleliga organisationer. I ett andra steg ska man stötta män som riskerar att utöva våld genom att man minskar tillfällena för att utöva våldet (Flood, 2007; Gökcececek, 2001).

2.1.4 Den svenska integrationspolitiken

Vi vill inleda bilden av den svenska integrationspolitiken med ett citat av Fadime Sahindal.

"Allt detta bottnar i mina föräldrars rädsla för det svenska samhället. Mina föräldrar är analfabeter och har svårt att förstå svenskarna. De lever omgivna av sina egna och med parabolerna, som ger dem möjlighet att bara se på turkiskt TV. Jag vet inte hur många gånger jag har försökt berätta för mamma att

svenska flickor inte är horor. Men mamma säger att hon kan se med egna ögon”
(Aftonbladet, 2002-02-04).

Fadime menade att föräldrarnas uppfattningar om svenskar och det svenska samhället var att de inte hade någon moral, kultur eller etiska värderingar, att det enda de gjorde var att dricka och ha fria sexvanor. De tyckte även att svenskar inte hyste någon respekt för familjelivet eftersom hennes föräldrar ansåg att svenskar skilde sig väldigt ofta. I sitt riksdagstal 20 november 2001 fortsatte hon med integrationsfrågan då hon menade att hennes föräldrar var offer för en bristande integration från samhällets sida (Wikan, 2003).

Vid ett föredrag som hölls i Norge 14 maj 2002 menade dåvarande integrationsminister Mona Sahlin att Fadimes pappa var ett exempel på en delvis lyckad integration eftersom han hade jobbat nästan hela sin tid i Sverige på en arbetsplats med endast svenskar, och att han dessutom visste att det inte var rätt att döda Fadime.

Han hade alltså åtagit sig svenska lagar och regler även om han inte delade svenska värderingar (Wikan, 2003).

Wikan motsätter sig detta uttalande, då hon menar att även om man är delaktig i arbetslivet, kan man leva segregat och tillbakadraget i andra avseenden.

”Att integrering i arbetslivet har blivit det vanligaste måttet på integration, måste sägas avspegla det skandinaviska misslyckandet: att ett överväldigande stort antal flyktingar och invandrare av olika skäl står utanför arbetsmarknaden; att välfärdskolonialisering har blivit resultatet för alltför många; att vi köper oss samvetsfrid genom att skicka folk till socialen”
(Wikan, 2003:233).

Forskning visar att om man fortsätter att leva enligt hedersnormen när man flyttar t ex till Sverige, hindras familjer som upprätthåller hedersnormen från att integreras i det nya samhället. En negativ konsekvens för t ex unga flickor från patriarkala familjer, blir att deras lika deltagande i skolaktiviteter och andra aktiviteter begränsas, jämfört med flickor från icke– hedersfamiljer. Individens eller gruppens utanförskap definieras i det svenska samhället genom deras begränsade kunskaper i det svenska språket eller att de har svårigheter med att ta sig in i arbetsmarknaden. Samhället erbjuder insatser som bekämpar deras utanförskap genom t ex språkundervisning och insatser mot arbetslöshet.

Det finns ytterligare faktorer som skapar utanförskap på olika nivåer inom samhället, såsom bristen på deltagande i sociala, ekonomiska samt politiska arenor (Edgren – Schori, 2000; Schlytter & Linell, 2009).

Vi kan se ett mönster i vad den tidigare forskningen har fokuserat på. Det är att roten till hederstänkandet framställs, då man betonar att det är det kollektiva tänkandet som är den utlösande faktorn till hederstänkandet, som i värsta fall kan leda till våld och mord.

Vad vi tycker saknas är belysandet av dagens tankar och reflektioner hos unga män i Sverige som kommer från familjer med hederstänkandet. Vi kan se att några författare nämner något om myndigheternas bristfälliga insatser när det gäller att nå ut till dessa ungdomar, men även här saknas mer ingående fokus om temat. Baladiz (2009) tycker att Socialtjänsten borde nå ut till ungdomarna innan dessa söker sig till Socialtjänsten.

Dock fullföljer hon inte sina argument med exempel på hur man kan nå dessa ungdomar. Hur ska man nå ungdomar och deras föräldrar på ett etiskt sätt utan att inkräkta i familjers privatliv?

Vissa författare menar att misslyckandet med Sveriges integrationspolitik är en stärkande faktor till upprätthållandet av hederstänkandet med patriarkala tankegångar. Vad vi tycker saknas i dessa argument är att forskarna inte stärker dessa yttranden ytterligare med exempelvis förslag på hur man skulle kunna förbättra den svenska integrationspolitiken. Vad vi finner som positivt är det faktum att internationell forskning kommer med förslag på insatser från samhällets/organisationers sida som kan ändra männens utövande av hedersvåld mot flickor/kvinnor genom t ex attitydförändringar.

3 Teoretiska perspektiv

Nedan presenteras de teoretiska perspektiv som vi utgår ifrån i vår analys. De teoretiska perspektiven är utvecklingsekologisk systemteori och feministiskt perspektiv som inbegriper flera olika inriktningar, men där vi i vår analys kommer att använda oss av en snävare inriktning inom det feministiska perspektivet, vilket är radikalfeminismen.

3.1 Utvecklingsekologisk teori

Vi har valt att utgå ifrån den utvecklingsekologiska teorin för att på ett bra sätt kunna beskriva nyanlända invandrades integrering i det nya västerländska samhället. Då syftar vi på nyanlända invandrare som befinner sig inom hederskontexten och som kommer från kollektivistiskt tänkande samhällen. Integrationen är en fråga som kommer upp i detta sammanhang, men teorin ger även en bra översikt på hur man upprätthåller hederstänkandet och hur man tar avstånd från det, beroende på om man inkluderas eller exkluderas i olika samhällsarenor.

Utvecklingsekologisk teori är en inriktning inom systemteoretiskt perspektiv, som utvecklades av Bronfenbrenner. Han ville visa att utveckling sker i ett sammanhang, dvs. i interaktion mellan olika omgivningar och han menade på att utveckling är något som pågår hela livet (Meeuwisse & Swärd, 2002). Utvecklingsekologin har sin utgångspunkt i verkligheten som finns kring individen som är individens vardag, och i den utsträckning som personen ingår i och graden av interaktion med sin omgivning bildar ett system. Detta innebär att interaktionen mellan individ och omgivning bidrar till personens utveckling.

Bronfenbrenner använder sig av fyra system som påverkar varandra och individens utveckling. De fyra olika systemen är: mikro-, meso-, exo- och makronivå.

Mikronivå: Här kan vi se interaktion som pågår mellan individen och dennes närmiljö såsom familj, skola och fritid. På denna nivå finns tre faktorer som bildar de viktigaste elementen, vilka är de *roller*, *aktiviteter* och *relationer* som individen engagerar sig i, och som bidrar till dennes utveckling. I detta system är det viktigt att se till hur familjesystemet ser ut kring den växande individen. D.v.s. vilken roll som den växande individen får inta i hemmet och t ex hur pass auktoritär föräldrarollen är. De sociala relationerna är också av relevans för den växande individen. Individens roller, aktiviteter och relationer på mikronivå är av betydelse för dennes utveckling på exo- och makronivå (Andersson, 1986).

Mesonivå: Här återfinns interaktionen mellan närmiljöer, t ex. förhållandet familj och skola, fritid och skola eller familj och fritid, som är av vikt för individen. De erfarenheter/upplevelser individen har med från sitt ena system, t ex hemmiljön, följer med till nästa system, t ex skolan. Individens negativa upplevelser hemifrån kan få negativa konsekvenser för skolarbetet och påverka dennes beteende och sociala relationer.

Ju sämre kontakterna är mellan olika närmiljöer, desto mer negativ påverkan har det på individens utveckling (a.a.).

Exonivå: I detta system återfinns förhållanden som ligger utanför individens vardag, då exempel på det är kommunala resurser och hälso- och sjukvård. De nämnda nivåerna interagerar i sin tur med normer och värderingar som finns på nationell nivå, dvs. makronivå (Payne, 2008).

Makronivå: Denna nivå kan förklaras som en samhällsnivå, där de politiska besluten tas och där familjens funktion i samhället och även samhället själv påverkar ungdomarna. Tillgängligheten av olika samhällsinstitutioner påverkar individens utformning och innehåll av roller, aktiviteter och relationer. Som exempel på detta kan det nämnas att politiska beslut som bidrar till högre personaltäthet, påverkar individens utveckling på ett positivt sätt. På makronivå återfinns även de allmänna värderingar som medborgarna bör följa, såsom våra lagliga rättigheter och skyldigheter (Andersson, 1986; Payne, 2008).

3.2 Feministiskt perspektiv

För att förstå våld som utövas mot kvinnor tycker vi att det är nödvändigt att anlägga ett feministiskt perspektiv då vi anser att hedersnormen och det hedersrelaterade våldet har sitt fäste i ett patriarkalt system.

Vi har valt att utgå från radikalfeminismen, som är en inriktning inom det feministiska perspektivet, då vi anser att den bäst beskriver kvinnans underordning i förhållande till mannen. Vi kan även göra kopplingar till att denna underordning även gäller unga män som inte vill upprätthålla hederstraditionen.

Radikalfeminismen beskriver kvinnan som underordnad mannen och det är mannen som har makt över kvinnan. Makt och maktperspektiv kommer ur det patriarkala systemet där det finns en obalans till mannens fördel. Radikalfeminismen hävdar att kvinnor är förtryckta för att de tillhör det kvinnliga könet och att kvinnoförtrycket är den mest utbredda och grundläggande formen av förtryck. Förtrycket av kvinnor yttrar sig i form av att männen kontrollerar kvinnorna i familjen, sexuellt förtryck av kvinnor inom och utom familjen, samt kvinnomisshandel (Gemzöe, 2002).

4 Metod

4.1 Vetenskapsfilosofisk position

Vår studie har en fenomenologisk ansats där forskaren fokuserar på intervjupersonernas egna upplevelser av ett fenomen. Fenomenologin är öppen för intervjupersonernas upplevelser och forskaren försöker förstå sociala fenomen utifrån intervjupersonernas egna perspektiv.

Världen beskrivs så som den upplevs av intervjupersonerna och fenomenologin förutsätter att verkligheten är vad intervjupersoner uppfattar att den är, dvs. fenomenologin försöker inte tolka intervjupersonens verklighet (Kvale, 1997). Med hjälp av vår intervjuguide försökte vi lämna våra förkunskaper åt sidan under intervjutillfällena och vi fokuserade på att få intervjupersonernas egna beskrivningar, upplevelser av vad deras sanning var om det fenomen vi valt att studera, dvs. vad heder och hedersnorm är för våra intervjupersoner och hur det kan påverka individer som lever i hedersfamiljer, om man kan ta avstånd från hederstänkandet och vilka faktorer som kan verka förstärkande i hederstänkandet.

4.1.1 Förförståelse

Att vi har valt att studera detta ämne har sin grund i vårt intresse i frågor som rör kring heder och hedersproblematik som återfinns hos vissa invandrargrupper i det svenska samhället. Vi som skriver studien har rötter i Mellanöstern, är födda och uppvuxna i Sverige med liberala föräldrar som tagit till sig det svenska samhället, men vi har sett vänner som vuxit upp under svåra förhållanden där hedersnormen har styrt deras uppväxt. Våra personliga erfarenheter har sin grund i en blandning av ett kollektivistiskt och individualistiskt familjesystem där männen i våra familjer varit toleranta i frågor om kvinnans lika frihet och rättighet. Vi har sett att våra egna uppväxtvillkor visar på enorma skillnader kontra vissa vänner som har kontrollerande föräldrar/ bröder, som i hederns namn begränsat deras livsutrymme.

Vår förförståelse är att det finns unga män som växer upp i Sverige med sina rötter i hedersfamiljer som tar avstånd från det hedersrelaterade våldet som utövas mot kvinnor.

4.1.2 Kvalitativ forskningsmetod

För att kunna uppnå studiens syfte har vi använt oss av kvalitativ forskningsintervju vars avsikt är att få intervjupersonernas egna beskrivningar av sin livsvärld kring det fenomen forskaren studerar. Om forskaren vill få kunskap och förståelse för människors upplevelser,

förhållningssätt och erfarenheter kring ett fenomen är kvalitativ forskningsmetod den mest användbara metoden för att erhålla denna kunskap.

Inom kvalitativ forskningsintervju sker ett samspel mellan intervjuaren och intervjupersonen där man talar om ett ämne, ett fenomen som bägge parterna är intresserade av.

Då vi är intresserade av de unga männens subjektiva berättelser/tankar kring hederskontexten kändes en kvalitativ forskningsintervju som lämpligast att använda sig av för att få svar till vår studies syfte och frågeställningar. Vi ville veta deras sanning och syn på heder, hedersnorm och hedersrelaterat våld. Detta kan endast erhållas i interaktion med intervjupersonen, i samtalet mellan forskare och intervjuperson (Kvale, 1997).

4.1.3 Tillvägagångssätt

Vårt antagande är att det finns många unga män som befinner sig i hederskontexten, som har ett hederstänkande eller är ambivalenta eller avståndstagande i sitt förhållande mellan det kollektivistiska tänkandet där hedern har en central roll, och det individualistiska tänkandet som dominerar det svenska samhället, där alla människor har lika frihet och rättighet i val som görs i livet.

När våra intervjupersoner fick information om vår studie och dess syfte samt när de fick veta att deras identitet inte skulle röjas, var det oproblematiskt att få dessa att delta i studien. Vi genomförde två intervjuer vid två olika tillfällen, då den ena var gruppintervju och den andra var enskild intervju. Intervjuerna som genomfördes var behagliga, i den bemärkelsen att intervjupersonerna berättade ganska detaljerat om sig själva, sin uppväxt och hur de såg på heder, hedersvåld och de unga flickornas utsatthet i hedersfamiljer. Den enskilda intervjun var behaglig att genomföra även i den bemärkelsen att denna person har deltagit i flera intervjuer, och därmed är ganska van att bli intervjuad. Han är även väl insatt i hedersproblematiken. Vi använde oss av frågor som innehåll begrepp som ”*heder*”, ”*hedersfamiljer*” och ”*hedersrelaterat våld*” och ville veta hur intervjupersonerna tyckte att dessa begrepp kunde yttra sig, t ex. hur det kunde begränsa flickornas frihet, och vad de personligen ansåg om detta. Vi uppfattade att de unga männen som vi intervjuade var enkla att samtala med och att de i det stora hela tog avstånd från hedersnormen. Däremot blev vi förvånade över vissa uttalanden som gjordes av intervjupersonerna, något som vi redovisar längre ner i vår studies analys och resultatdel.

4.1.4 Urval

Vårt urval av intervjupersoner bestod av unga män i åldrarna 20 – 24 år som har vuxit upp i familjer där hedersnormen var central att leva efter. De bestod även av unga män som upprätthöll hederstänkandet på ett eller annat sätt utan att behöva komma från hedersfamiljer. Våra intervjupersoner valdes inte ut slumpmässigt, utan efter deras tillgänglighet genom vår kontakt från Sharaf hjältar. Att vi valde intervjupersoner genom vår kontakt i Sharaf hjältar var ganska naturligt då vi antog att det handlade om unga män som antingen befann sig inom patriarkala familjesystem och som ville ta sig ur det, eller att de helt eller delvis har tagit avstånd från hederstänkandet och aktivt har velat jobba med dessa frågor. Våra intervjupersoner tillhörde samma generation och talade olika språk med varierande etniskt ursprung. Intervjupersonerna bodde i olika socioekonomiska bostadsområden och kände sig enligt egna åsikter, som en del av det svenska samhället.

4.1.5 Bortfall

Till vår studie hade vi tänkt intervjua sju unga män, men tre av de tillfrågade valde att inte medverka i vår studie av olika skäl. Vi fick inte reda på varför de valde att inte delta, men vi bestämde oss för att genomföra vår studie med återstående unga män, dvs. de fyra unga männen som valde att delge oss sina subjektiva berättelser om heder och hedersrelaterat våld.

4.1.6 Litteratursökning

Litteratursökning inom området som forskaren tänker basera sin studie på kan ske genom t ex konsultation. Konsultation går ut på att man antingen genom samtal eller skriftligt kommunicerar med enskilda personer som t ex arbetar inom olika myndigheter eller organisationer.

Det är en viktig sökmetod och det är en metod som ofta används för att hitta en dörr in till den värld där kunskapen finns (Backman, 1998). Vi känner socionomer som är verksamma inom Socialtjänstens olika verksamhetsområden såsom ungdomsenhet, ungdomsmottagning och kvinnofridsteam i socioekonomiskt utsatta Stockholmsområden.

Vi har även kontaktat en socionom som har varit verksam inom Socialtjänsten men som idag arbetar vid Länsstyrelsen i Stockholms Län. Våra kontakter är aktiva i frågor som rör heder och hedersrelaterat våld genom sitt arbete, och de har gett oss förslag på litteratur som har varit av relevans för vår studie. Genom tips på litteratur som vi har fått, har vi tittat i befintlig

litteraturs referenslista och sökt vidare på relevant forskning/litteratur kring vårt ämne i de olika databaser som tillhandahålls av Stockholms Universitet. En annan viktig källa till vår litteratursökning är en ung man som är medlem i Sharaf hjältar. Han har hjälpt oss med att finna litteratur av relevans för vår studie då denna person även har hjälpt oss att hitta intervjupersoner till studien. Svensk och internationell forskning söktes via databasen CSA – Social Sciences Subject Area, Diva, EBSCO Multiple och Google Scholar, som tillhandahålls av Stockholms Universitets databassökning. Olika kombinationer av sökfraser användes.

För att få fram forskning gällande heder, hederskultur och hedersrelaterat våld i svensk kontext, användes orden ”hono* AND demo* AND swe*”, ”hono* AND immi* AND swe*”. Vidare användes sökorden ”honour related AND violence”, honour related AND violence OR culture. För att få fram forskning gällande integrationen av invandrare i Sverige användes sökfraserna ”immi* AND integr* AND swe*” och ”immi* AND demog* AND swe*”. I våra databassökningar har vi riktat in oss på att endast läsa peer reviewed journals, vilket innebär att den publicerade forskningen är kollegialt granskad. Då vi fick väldigt många träffar på våra sökord valde vi av naturliga skäl att inte läsa alla artiklar. Artiklarna vi läste valdes ut utifrån att titeln väckte intresse hos oss, vilket i sin tur bidrog till att vi valde att läsa artiklarnas abstract.

4.1.7 Intervjuguide och genomförandet av intervjuerna

Vi valde att använda oss av semistrukturerad intervjumetod då detta gav oss möjligheten att ställa följdfrågor och följa upp intervjupersoners svar på våra frågor. Följdfrågorna har bidragit till nya frågor med nya svar. Via en semistrukturerad intervjuform har man möjlighet att ta del av intervjupersonernas uttalanden utifrån deras egna perspektiv. En semistrukturerad intervjuform är som ett vardagssamtal med den skillnaden att den professionella intervjun har ett syfte och innehar en speciell teknik, dvs. att den är semistrukturerad. Den semistrukturerade formen är varken ett slutet frågeformulär eller ett helt öppet vardagssamtal. Den byggs även på en intervjuguide som har fokus på specifika teman samt att det kan innehålla förslag till frågor (Kvale & Brinkmann, 2009).

Vi har utformat ett informationsblad (se bilaga 1) om vårt arbete och syftet med vårt arbete som vi har gett till våra intervjupersoner. Detta informationsblad inbegrep de fyra etiska riktlinjerna enligt vetenskapsrådet. Intervjuguiden innehöll centrala frågor som vi ville ha svar på till vår studie (se bilaga 2). Uppföljningsfrågorna står dock inte med i intervjuguiden. Vi har intervjuat fyra unga män, varav ett intervjutillfälle var av arten gruppintervju med tre unga män och en enskild intervju. Att vi valde två olika intervjumetoder har flera förklaringar. En anledning till gruppintervjun var att vi ville att de unga männen skulle kunna prata fritt med varandra och att vi skulle få tillfälle att se t ex ansiktsuttryck och kroppshållning hos dessa. En fördel som vi kunde se i efterhand var det faktum att det från början skulle vara sex unga män som skulle delta i gruppintervjun. Tre kunde inte delta av olika orsaker, men vårt arbete underlättades då vi kunde hålla isär vem som sa vad när den inspelade intervjun skulle transkriberas till skriven text. En nackdel som vi kunde se med detta var att intervjupersonerna troligen inte vågade säga till oss om de var av annan åsikt än föregående intervjuperson. Att vi intervjuade en av våra intervjupersoner enskilt var av den anledningen att vi inte ville att de andra unga männen skulle se honom som en auktoritetsperson och påverkas av hans svar då han har en utpräglad ståndpunkt gällande vad heder och hedersnorm är. Vi tänkte att det fanns risk för att de unga männen skulle ge oss svar som de antog skulle förväntas av dem i egenskap av ”auktoritetspersonens” närvaro.

Alla intervjuer genomfördes i Fryshusets lokaler. Detta, för att vi ville att de skulle känna sig hemma i en miljö där de skulle bli intervjuade av två okända personer. Eftersom de tillbringat mycket tid i Fryshusets lokaler tyckte vi att det kändes naturligt att möta dem på deras ”hemmaplan”. Vi har valt att koda våra intervjupersoner till IP1, IP 2, IP 3 vilket innefattar gruppintervjun, samt IP 4 som intervjuades enskilt. Vid tillfällena då vi har ställt våra frågor till våra intervjupersoner har vi valt att koda oss själva som I. IP 4 valdes ut pga. hans aktiva engagemang i frågor som finns inom hederskontexten. Med hjälp av IP 4 fick vi tag på IP 1, IP 2 och IP 3. Alla fyra intervjupersoner är medlemmar i projektet Sharaf hjältar.

I analys och resultatdelen har vi delat upp våra resultat som vi erhållit från våra intervjupersoner. Med detta menar vi att gruppintervjun och den enskilda intervjun har presenterats och analyserats var för sig. Detta har vi valt att göra eftersom vissa frågor som ställdes till IP 1-IP 3 angående integrationsfrågor, inte kunde besvaras. Därmed valde vi att ställa integrationsfrågorna endast till IP 4, då han är mer insatt i ämnet.

4.1.8 Databearbetning

Både gruppintervjun och den enskilda intervjun spelades in på diktafon och transkiberades dagen efter att intervjuerna genomfördes av flera anledningar; dels var vi oroliga över kvalitén på det inspelade materialet och dels ville vi med intervjun färskt i minnet och på band inte förlora nyanserna i det som sades och som kom fram i kroppsspråket.

Vid transkibering av vårt material har vi återgett intervjuerna ordagrant men dock uteslutit naturliga pauser och skratt som förekom. Vi har återgett det som sades men vi har vidareutvecklat meningen i det som sades av våra intervjupersoner för att kunna återge en mer innehållsrik berättelse till våra läsare (Kvale, 1997). Detta har gjorts av den anledningen att flera av våra intervjupersoner uteslöt vissa viktiga ord då de delgav sina berättelser till oss. Ord som staten, myndigheter, flickor från hedersfamiljer benämndes som ”*dem*”, ”*kultur*”, ”*dem där*”.

Gruppintervjun spelades in på två olika medier; halva tiden i en diktafon och den andra halvan i mobiltelefon där mobiltelefonintervjun överfördes som ljudfil till datorn och raderades därefter ur mobiltelefonens minne. Att vi delade upp intervjun var av anledning att underlätta transkiberingen av gruppintervjun som varade under cirka två timmar. Efter att vi transkiberade varsin halva bytte vi intervjudelar och utskrifter med varandra för att kontrollera att vi hade hört och uppfattat det som hade sagts på ett korrekt sätt. Samma procedur upprepades med den enskilda intervjun, där intervjumaterialet var på cirka en timme. Vi ville även undanröja missuppfattningar som eventuellt kunde uppstå i intervjuavsnitt som hördes illa och försäkra oss om att vi hade uppfattat de vaga intervjuavsnitten på samma sätt. Då vi hade semistrukturerad intervjumetod innebar det att vi ställde följdfrågor till våra intervjupersoner som har lett till att vi haft mycket intervjumaterial att bearbeta. Överflödigt material har tagits bort efter diskussioner kring vad som har varit relevant för vår studie. Vi har haft med material som är av vikt för att ge svar på vårt syfte och frågeställningar i denna studie. Efter transkiberingen av intervjumaterialet skickades intervjutexten till våra intervjupersoner för godkännande om att vi hade uppfattat deras utsagor på ett korrekt sätt.

4.1.9 Analysmetod

Vi har analyserat vårt intervjumaterial utifrån en narrativ struktureringsmetod. Med hjälp av narrativ analys kan intervjuaren skapa en sammanhängande historia av olika sekvenser som kommer upp under en intervju. Narrativ analys rör sig inom vardagsspråkets ramar och kan

reducera intervjutexten, men även vidareutveckla meningen i en enkel utsago från intervjupersonen till en mer innehållsrik berättelse (Kvale, 1997). Narrativ analys kan ske genom att intervjuaren försöker skapa en sammanhängande berättelse genom att sammanföra delar av intervjun till en helhet, något som har gjorts i vår analys av intervjumaterialet. Det är viktigt att intervjuaren vid analys av sitt intervjumaterial fokuserar på specifika frågor, teman som i sin tur kan kopplas till studiens syfte och problemställningar. (Larsson, m.fl., 2005). Då vi hade semistrukturerade frågor till våra intervjuer valde vi att lägga fokus på frågor som besvarades av våra intervjupersoner som i sin tur kunde kopplas till vår studies syfte och frågeställningar. I vår analys av intervjupersonernas uttalanden har vi främst använt oss av mikro- och mesonivå ur det utvecklingsekologiska perspektivet. I anslutning till vissa intervjustycken har vi även anlagt radikalfeministiskt perspektivet då detta perspektiv har hjälpt oss att förstå det hedersrelaterade våldet som återfinns inom patriarkala familjesystem.

4.1.10 Etiska överväganden

”En kvalitativ forskningsinsats kräver att undersökaren noga tänker igenom de etiska frågor som är kopplade till att få ta del av privat och i många fall känslig information från en intervjuperson” (Larsson, m.fl., 2005:119).

Som intervjuare är det viktigt att komma ihåg att respektera intervjupersonens integritet och inte kränka intervjupersonen genom att vara väldigt fokuserad på att få svar på sina forskningsfrågor (Kvale & Brinkmann, 2009). En skicklig intervjuare kan förutom det sagda ordet även lägga märke till andra signaler, såsom kroppsspråket som kan ge en annan information än det som är sagt (a.a.). Vi har redogjort *syftet* med vår studie för våra intervjupersoner, skriftligt före intervjutillfället och muntligt innan intervjutillfället. Vi frågade var och en av intervjupersonerna, enskilt, som deltog i gruppintervjun om det gick bra att spela in intervjun i diktafon och mobiltelefon.

De fick information om att det inspelade materialet skulle raderas direkt efter transkiberingen av intervjun. Våra intervjupersoner fick information om att de skulle vara *anonyma* i intervjumaterialet och utskriften av intervjumaterialet har skickats per mejl till intervjupersonerna för deras godkännande. Intervjupersonerna informerades om att det var *frivilligt* att medverka i intervjun och att de när som helst under intervjun fick *avbryta* sitt deltagande utan att uppge orsak. Om de efter intervjun skulle ha ångrat sitt medverkande eller delar av sitt medverkande har de fått möjlighet att kontakta oss per mejl för att avbryta sitt

deltagande. Vid insamling, bearbetning, analys och redovisning av materialet har inte konfidentialiteten gentemot intervjupersonerna brutits. Intervjupersonerna har även fått information om att intervjumaterialet skulle användas i forskningssyfte (a.a.). Vi har utgått från de fyra grundläggande etiska kraven som finns på hur forskning ska bedrivas:

Informationskravet: Vi ska upplysa våra intervjupersoner om syftet med vår studie.

Deltagandet ska vara frivilligt och den insamlade informationen kommer endast att användas till den aktuella studien (www.vr.se).

Samtyckeskravet: Intervjupersonerna ska själva få bestämma över sin medverkan, och samtycket till intervjun kommer att inhämtas av oss genom skriftlig information och genom muntlig information innan intervjun inleds. Intervjupersonerna kommer när som helst att få avbryta intervjun utan några som helst negativa följder av detta (a.a.).

Konfidentialitetskravet: Personlig information angående våra intervjupersoner och deras deltagande kommer att behandlas konfidentiellt (a.a.).

Nyttjandekravet: Intervjupersonerna kommer att få veta att det insamlade materialet och sammanställningen av rapporten kommer att användas i forskningssyfte (a.a.).

4.1.11 Validitet

När man talar om validitet inom forskningen vill man ha svar på frågan; ”*mäter du det du avser att mäta?*” (Kvale, 1997:215). Validiteten i vårt arbete handlar om att vi vet att vi undersöker det vi faktiskt avser att undersöka. För att få en god validitet i vårt arbete är det viktigt att vi ställer frågan ”vad” och ”varför” innan vi besvarar frågan ”hur”.

Undersökningens innehåll och syfte ska komma före metoden. Validering innebär att vara kritisk till sin egen analys av studien och att noggrant kunna presentera sitt eget förhållningssätt som genomförs i studien. Forskaren ska även vara medveten om risken för en snedvriden tolkning av studien, och redogöra för hur man har försökt att hindra detta (a.a.). Efter transkribering av det inspelade materialet sändes den skrivna texten till var och en av intervjupersonerna via mejl. Detta, för att de skulle få möjlighet att kommentera, ändra eller dementera intervjun eller delar av intervjun.

Däremot är tolkningarna som har gjorts i analysdelen av denna uppsats, ingenting som våra intervjupersoner har kunnat ta del av. Utskrift av intervjumaterial som har skickats till intervjupersonerna har genomförts ordagrant. Däremot har delar av utskriften efter hand valts bort utifrån våra egna tolkningar av vad som var relevant för denna studie, vilket intervjupersonerna inte har fått ta del av, men vi är medvetna om denna validitetsproblematik.

4.1.12 Reliabilitet

Reliabilitet syftar till forskningsresultatens struktur och noggrannhet och att resultaten som man erhållit i sin forskning ska kunna återges av andra forskare vid andra tidpunkter.

Reliabiliteten handlar om ifall intervjupersonerna kommer att ändra sina svar vid olika intervjutillfällen och till olika forskare/intervjuare.

Hög reliabilitet handlar inte enbart om att andra forskare ska kunna upprepa tidigare forskares resultat, utan det handlar även om tillförlitligheten under både intervju, utskrift och analys av intervjun (Kvale & Brinkmann, 2009). Forskaren bör beakta att ledande frågor kan inverka på svaren som erhålls vid intervjutillfället. Då vi har anlagt en kvalitativ forskningsmetod är det troliga att andra forskare som gör en liknande studie, kommer att erhålla andra resultat än vårt, då det finns en risk att vi med vår brist på erfarenheter inom intervjuteknik får resultat som inte kan erhållas av andra, mer vana forskare. Vi är även medvetna om att samma intervjupersoner kan ändra tankar och åsikter vad gäller hedersnormen. När intervjuguiden tog form prövades frågorna på fyra av våra vänner. Detta, för att vi ville ha möjligheten att omarbete våra intervjufrågor ifall de uppfattades som alltför breda eller oklara.

4.1.13 Generaliserbarhet

Kvale & Brinkmann (2009) talar om tre olika sorters generaliserbarhet, vilka är statistisk, naturalistisk samt analytisk generaliserbarhet. Till vår studie anser vi att den analytiska generaliseringen är den mest användbara. Analytisk generalisering ska vara vägledande i vad som kan hända i en situation i studier om t ex unga män som befinner sig i hedersnormen. Analytisk generalisering har sin grund i analyser av likheter och olikheter mellan två olika forskningar med liknande syfte och frågeställningar. Den bygger dessutom på en påståendelogik såsom en argumentering som bygger på en teori. I vår studie innebär det att genom att vi ger en detaljerad beskrivning och klarläggande av våra argument för vår teorianvändning, får läsaren en chans att bedöma om resultaten kan generaliseras till en ny situation (a.a.).

I vår studie är vi inte ute efter att generalisera våra intervjupersoners svar till alla unga män som växer upp i familjer som upprätthåller hedersnormen. Det mest väsentliga för oss är att få återge våra intervjupersoners subjektiva tankar och upplevelser kring detta tema. Vi anser inte heller att hedersvåld endast förekommer i familjer från en specifik kultur eller religion i generaliserande termer.

5 Resultat och Analys

Vi har analyserat vårt intervjumaterial utifrån en narrativ strukturingsmetod. Med hjälp av narrativ analys kan intervjuaren skapa en sammanhängande historia av olika sekvenser som kommer upp under en intervju. Narrativ analys rör sig inom vardagsspråkets ramar och kan reducera intervjutexten, men även vidareutveckla meningen i en enkel utsago från intervjupersonen till en mer innehållsrik berättelse (Kvale, 1997). I vår analys av intervjupersonernas uttalanden har vi främst använt oss av mikro- och mesonivå ur det utvecklingsekologiska perspektivet. I vår analys av vissa delar av intervjun har vi även anlagt radikalfeministiskt perspektiv där fokus har lagts på kvinnans underordning i ett patriarkalt familjesystem.

Våra tre första intervjupersoner är 20 år gamla, och de kom i kontakt med Sharaf hjältar via en gemensam vän i skolan som redan var engagerad i projektet. IP 1 har svensk bakgrund, och han säger att;

”det brukar oftast vara folk med invandrarbakgrund när det handlar om heder och så. Och jag tycker att bara för att jag är svensk så betyder det inte att jag inte vet vad heder är, det kanske finns inom min familj också, och då tycker jag att jag har rätt att ha en åsikt också”.

IP 2 har en svensk mamma och utländsk pappa och IP 3 har utländsk bakgrund. De blev tillfrågade i skolan av den gemensamma vännen om de ville gå med i Sharaf hjältar. När det gäller IP 1, var det han själv som tog initiativ och frågade den gemensamma vännen om även han fick vara med. Alla tre valde att engagera sig i Sharaf hjältar eftersom de tyckte att projektet verkade vara intressant.

Vi kan se att engagemanget i Sharaf hjältar har öppnat upp en ny arena för dessa unga män på mesonivå, vilket kan bidra till att de blir mer engagerade i det politiska planet på makronivå.

I- *Hur skulle ni beskriva er familj, dvs. vem är det som bestämmer i er familj enligt er själva?*

Hos IP 3 är det mamman som bestämmer mest. Han bor med sin mamma och styvpappa och med sina tre yngre systrar på fem, sju och 16 år. Styvpappan säger inte så mycket när det gäller IP 3:s angelägenheter. Antingen säger han det till mamman eller indirekt till IP 3. IP 2 bor med sina föräldrar och han har inga syskon. Han säger;

”det är ganska uppdelat faktiskt, jag tror nog att det är min pappa som bestämmer mest, i alla fall i huset, själva hemmet, eftersom han är hemmafru om man säger så, och mamma jobbar. Pappa är sjukskriven så han är hemma och gör allt hemma, så det blir så att hemmet blir hans revir, så han bestämmer mest enligt mig tror jag. Men saker utanför själva hemmet brukar mamma ta tag i, typ som jobbgrejer, alla papper och så. Så hon bestämmer mest där, men i själva familjen är det mest pappa.”

I- *Bestämmer han mest när det gäller dig också?*

IP 2- *Ja, eftersom jag är kille också, brukar jag mest prata med honom. Jag skulle säga att det är ganska jämt men pappa bestämmer nog lite mer.*

IP 1 bor med sin mamma och sin lillebror på 17 år. Han säger att det automatiskt blir så att mamman bestämmer. Hon frågar dock oftast honom om hans åsikter;

”hon kommer ofta till mig och frågar mig typ vad tycker du om det här, tycker du att vi ska göra så? Så det är mycket.....vi pratar mycket”.

IP 1 säger vidare att det alltså är mycket samarbete som gäller i familjen och att det därmed inte endast är en person som bestämmer.

Han har även två systrar på fem och åtta år som bor hos pappan.

I- *Ni som har syskon, känner ni att alla barn har lika mycket rätt till allt?*

IP 3 tycker inte helt och hållet att det är så. Han kommer med exemplet att han kan gå ut utan att behöva säga något till sina föräldrar. Däremot måste hans syster underrätta föräldrarna om vart hon ska. Om hon inte gör det ringer mamman och kollar vart hon är. Hon har alltså friheten att gå ut, men mamman måste underrättas om det. IP 3 tror att denna skillnad mellan honom och hans syster beror på att hon är yngre än honom, men mest för att hon är tjej, och

han säger att man mer tänker på tjejerna än på killarna. Han drar paralleller med sig själv och säger att om han hade haft en son och en dotter, skulle han känna mest ansvar för dottern om båda skulle gå ut, eftersom han tror att det automatiskt blir så.

IP 1 säger att eftersom han har bott med sin mamma hela sitt liv har han blivit *"mannen i huset"* och det har blivit så att han alltid har fått ta mycket ansvar. Därmed har han fått mer frihet att göra mycket mer än vad hans lillebror har fått göra, och han tror att detta beror på att han via sitt ansvarsfulla förhållningssätt gentemot mamman, har bidragit till att hon har mer förtroende för honom än för lillebrodern.

Våra resultat motsäger våra antaganden om att det skulle vara pappan i intervjupersonernas familjer som hade den mest auktoritära rollen i familjen. Resultaten visar att det främst är mammorna som har den avgörande rollen i beslut som angår familjen.

Om man problematiserar kvinnans position i familjelivet ur ett radikalfeministiskt perspektiv, kan vi se att kvinnan i dessa familjer har jämnat ut maktförhållandet gentemot mannen. Detta är något som går emot radikalfeminismen, som menar på att kvinnan är underordnad mannen på alla plan. Även IP 2:s uttalanden om att hans pappa sköter hemmet i större utsträckning då hans mamma är den som förvärvsarbetar, tyder på att arbetsfördelningen i hemmet inte alls behöver vara kvinnans främsta ansvarsområde, vilket radikalfeminismen menar.

I- *Vad tror ni det beror på att man är mer rädd om tjejen än om killen?*

IP 1 säger att det kan vara *"gammaldagstänkande"*, och han säger att han kommer vara mycket mer rädd om sina småsyster än om sin lillebror. Han betonar att han älskar alla lika mycket, men att detta extra omhändertagande om systerarna beror på att risken är större att det händer *dem* något om de festar och blir fulla;

"men med min lillebror blir det mer....aa vad duktig du e."

I- *Jag förstår ert sätt att tänka, så skulle förmodligen jag också ha tänkt om jag hade en dotter, att man är mer rädd. Men samtidigt så tänker jag så här att killar kan också råka illa ut, på helt andra saker, och kanske grövre våld, att man tänker annorlunda. Man är rädd om tjejerna.*

IP 3 säger att utifrån föräldrarnas perspektiv kan det vara så att de tänker att det är tio procent risk att killarna kommer råka ut för något illa, medan det råder 90 procent risk för tjejerna.

IP 2 instämmer och säger att om han hade haft en jämnårig syster, skulle hans pappa ha tänkt att hans son skulle kunna försvara sig mer än dottern. Han säger att man tänker på våldtäkter som tjejen kan råka ut för, att det är lika grovt som för killen att bli rånad eller misshandlad, men att man tänker att killen ändå kan försvara sig bättre än tjejen. IP 1 instämmer med detta.

I- *Håller ni koll på varandras systrar när ni är ute?*

IP 2 säger att han skulle ha hållit ett extra öga på henne om han skulle ha haft en väldigt nära relation till sin kompis, som då skulle ha varit bror till systemen han pratar om. Sedan säger han;

”hon kanske inte tycker att det är bra att ha typ som en spanare efter sig, men resten av familjen kanske tycker det. Om man kollar från hennes perspektiv så kanske hon vill vara fri när hon väl är ute, men från familjens perspektiv så kanske det känns som ett stöd.”

I- *Så för vems skull skulle du hålla ett extra öga på henne?*

”För familjens skull. Alltså inte överdriva som en bodyguard men mer om någonting händer, så att man kan hjälpa till så fort som möjligt och se till att hon håller sig borta från trubbel” (IP 2).

Om förhållanden på exonivån ändras i positiv form, kan det resultera i att individens säkerhet på både mesonivå och mikronivån ökar. Med detta menar vi att om man på det samhällsliga planet bestämmer att man ska bygga på med förstärkning av personal inom olika institutioner, som till exempel hos polisen och hos olika frivilligorganisationer, kan risken för våld och dylikt minskas. Föräldrarna på mikronivå kan då känna större trygghet i att det finns förstärkta samhällsliga insatser för deras ungdomar när de vistas ute på kvällarna/nätterna. Föräldrarnas tillit påverkar i sin tur ungdomens förhållningssätt i relationen hem och fritid. Detta kan leda till att sönerna, i det här fallet våra intervjupersoner, inte behöver känna att de måste övervaka sina egna systrar eller kompisars systrar när de vistas ute. Utifrån ett patriarkalt familjesystem

kan analysen av IP 2:s svar om att övervaka kompisens syster för familjens skull, tolkas som ett kollektivt tänkande där den enskilda individen fråntas sin självständighet.

I- *Vad skulle du göra om du såg henne strula med någon kille?*

”Jag skulle nog ha sagt det till min kompis som är hennes bror. Jag skulle bara ha sagt som det är, inte överdriva och göra värsta grejen och försöka få det till nånting. Men om jag såg det skulle jag i alla fall ha sagt, typ aa jag såg din syster strula med en kille” (IP 2).

I- *Vad tror du att det skulle leda till för tjejen?*

”Kanske någon konflikt” (IP 2).

IP 1 lägger till *”några örfilar kanske”*. Alla tre säger att det beror på hur kompisens person samt hur väl man känner familjen. De säger att om de vet att kompisens är aggressiv kanske de inte skulle säga något *”men om jag vet att han är lugn och jag känner honom väl, då skulle jag nog säga”* enligt IP 2. Om det är så att kompisens är aggressiv, säger IP 1 att han då skulle ha vänt sig till systemen och sagt;

”din brorsa kanske kommer slå dig om jag säger till honom, så du får ta det lugnt när du går ut. Jag vill inte säga till honom för då kommer du att råka illa ut.” IP 2 och IP 3 håller med honom om detta uttalande.

I- *Om ni vet att er kompis är lite smått aggressiv och att familjen absolut inte skulle ha gillat att deras dotter hade strulat med en kille, hur skulle ni ha gjort då?*

IP 1 säger att han skulle ha pratat med själva tjejen, och sagt att hon skulle lugna ner sig eftersom han inte skulle vilja säga något till hennes bror;

”jag vill inte säga nått till din brorsa så sluta med det du gör”

I- *Och det är av omtanke för...?*

”För båda, för både brorsan och för henne”, säger IP 1, vilket alla tre är överens om. IP 1 fortsätter;

”för brorsan kommer automatiskt känna att han skäms, han skäms över att det är hennes syster, han kommer bli sur, han kommer ta ut det över henne, familjen kommer få reda på det, hon kommer bli slagen.”

I- *Men hur känner ni om ni inte skulle säga något över huvudtaget till brorsan?*

”Tjejerna har ju också frihet att göra det dem känner för” (IP 2).

Heder och skam återfinns i tjejens beteende, vilket betyder att man måste ”tvätta bort” skammen om att hon har strulat med en kille, genom en konflikt eller fysisk bestraffning. Genom att underrätta kompiserna om systemens ”skamliga” beteende, vill intervjupersonerna återupprätta kompisens och familjens heder. IP 2:s sista uttalande är motsägelsefullt då intervjupersonen verkar ha kännedom om att tjejer och killar ska ha lika mycket frihet till allt, men att han samtidigt uttrycker att han skulle ha underrättat sin kompis om han skulle ha sett kompisens syster bete sig på ett olämpligt sätt. Utifrån en hederskontext kan det tolkas som att IP 2 ser att systemens beteende kan sätta kompisens anseende på spel. Vi kan se att våra intervjupersoner tycker att en viss typ av kontroll är acceptabel, medan grov kontroll endast är negativ eftersom den inskränker flickornas frihet i sin helhet. IP 3 ger exempel på att flickor från hedersfamiljer med grov kontroll inte kan träna på kvällarna, och att detta kan leda till fysisk och psykisk skada, något som IP 1 och IP 2 håller med om.

I- *Tycker ni att det är viktigt för er att tjejerna i er släkt som inte är gifta, är oskulder?*

Ingen av intervjupersonerna tycker att det har någon betydelse om tjejerna i släkten är oskulder, och de håller med varandra om att på ett sätt skulle det ha varit bra om de var det, då de skulle ha fått mer respekt av sina framtida män. När det gäller deras egna systrar säger de att det inte är viktigt för dem då heller, men att de inte tycker att det är acceptabelt att de har sexuellt umgänge med olika partners.

De tycker att det skulle vara acceptabelt om de hade ett förhållande där de var säkra på att killen i fråga inte skulle såra deras systrar.

Ambivalensen inför systrarnas oskuld framkommer tydligt då de å ena sidan anser att det är acceptabelt att de har ett aktivt sexliv, men att systrarna skulle få mer respekt av sina blivande män om de vore oskulder. Intervjupersonerna tycker inte heller att det är acceptabelt med sexuellt umgänge med olika partners. I ett patriarkalt familjesystem är kvinnornas kyskhet central och tillåter inte sexuella förhållanden för kvinnorna innan giftermål. Våra resultat visar på att det finns ett ambivalent förhållningssätt hos intervjupersonerna gällande systrarnas sexualliv, dvs. de säger vid intervjun att det är godtagbart men samtidigt inte.

I- *Skulle ni kunna bli tillsammans med en tjej som har dåligt rykte?*

Alla tre svarar ja på den frågan, och de håller med varandra om att man inte kan kontrollera sina känslor när man väl får känslor för en tjej. Därmed skulle de inte ha brytt sig om vad andra hade sagt om den tjejen, vare sig det skulle vara en nära vän eller inte. De tycker att alla har rätt att få en andra chans om de väl har fått känslor för tjejen. Däremot skulle det ha varit lättare att dra sig tillbaka om de inte hade haft starka känslor för tjejen. IP 2 säger att han inte skulle ha brytt sig om själva ryktet, men att han skulle ha varit mer orolig över att hon skulle vara otrogen mot honom.

I hedersnormen är kvinnans beteende central. I tidigare frågor som vi har ställt till våra intervjupersoner, har vi sett att de har ett ambivalent förhållningssätt i sitt hederstänkande gällande sina egna systrar och nära vänners systrar. Även här kan vi se ett mönster av ett ambivalent förhållningssätt i den bemärkelsen att de tycker att det är accepterat att de själva är tillsammans med tjejer som har dåligt rykte, samtidigt som de oroar sig över de egna systrarna och nära vänners systrar.

Vi tycker att IP 2 tar upp en viktig punkt när det gäller blandäktenskap, dvs. att de kvinnliga familjemedlemmarna gifter sig med män från andra religioner. Frågan ställs om vad de skulle tycka om deras systrar eller kvinnliga släktingar skulle ingå ett förhållande med en man från ett annat land.

Alla tre håller med varandra om att det inte skulle spela någon roll för deras del då de själva umgås med folk från andra länder samt att IP 1 har ett förhållande med en tjej från ett annat land. De poängterar att en annan anledning till varför de tycker att det inte skulle spela någon roll för dem är för att de lever i ett mångkulturellt samhälle. IP 2 tar upp det exemplet att en

kvinnlig släkting till honom som är muslimsk, gifte sig med en kristen man. Detta var inte helt friktionsfritt då IP 2:s pappa samt övriga manliga släktingar blev upprörda. Anledningen till detta enligt IP 2 är att de inte tycker att det är acceptabelt att en muslimsk kvinna ska konvertera till en annan religion. IP 2 säger vidare att det däremot är godtagbart att en kvinna konverterar till islam, då han exemplifierar med sin svenska mamma som är gift med en muslim. Trots detta antar IP 2 att det inte skulle vara godtagbart för hans pappa att en kvinnlig släkting skulle gifta sig med en man från annat land/trosinriktning.

Vi kan se att IP 2:s pappa har ett hederstänkande i den bemärkelsen att han inte skulle ha accepterat att någon kvinnlig släkting skulle ha gift sig med en man från ett annat land, trots att han själv är gift med en svensk kvinna. Vidare säger IP 2 han är säker på att om han hade haft en syster, skulle hans pappa inte ha accepterat att hon hade inlett ett förhållande med en icke-muslimsk man.

En fråga som ställs är vad intervjupersonerna skulle göra om deras systrar eller kvinnliga släktingar hade ett rykte om att vara lösaktiga. IP 1 säger utan tvekan att han hade gått till personen som spridit ryktena och slagit honom. Sedan skulle han ha frågat sin syster/kvinnliga släkting om det var sant. IP 3 skulle först ha pratat med killen, och beroende på om han var lugn eller kaxig, skulle han också ha slagit honom. IP 2 säger att han bara skulle ha pratat med personen i fråga, men att han skulle ha pratat med tjejen först.

Våra intervjupersoner verkar utgå ifrån att det är en kille som sprider dessa rykten. Något som vi finner som väldigt överraskande är deras uttalanden om att ta till våld för att lösa problemet eftersom de är engagerade i Sharaf hjältar, då detta projekt är emot att lösa konflikter med våld. Återigen ser vi ett mönster i att de inte tycker att det är acceptabelt att deras systrar eller kvinnliga släktingar har dåligt rykte, men samtidigt skulle de själva kunna inleda ett förhållande med en tjej som har det. Vi kan se att detta tankemönster är implementerat hos intervjupersonerna redan på mikronivå. D.v.s. att de har fått ett större handlingsutrymme av sina föräldrar eftersom de är av det manliga könet.

En av våra centrala frågor till denna studie är vad hedersnorm betyder för våra intervjupersoner. Alla tre säger att normer är oskrivna regler, att det handlar mycket om respekt som alla ska visa för varandra. IP 2 säger att han tror att alla kulturer har sina egna

hedersnormer och att alla familjer har heder. IP 3 säger att det finns tillfällen då en person kan förlora sin heder, genom att t ex anamma ett beteende;

” om man kommer från ett annat land, och i hemlandet drack man inte, och man börjar dricka när man kommer hit. Man kanske tror att folk som gör sånt tappar sin heder, då är det kaputt men de flesta håller på sin heder”.

En annan central fråga går ut på vad hedersfamiljer innebär för våra intervjupersoner där IP 2 svarar;

”Typ, vi ska inte bryta mot nånting, vi ska hålla våra traditioner så som de var, vi ska inte bryta ner vår heder t ex genom att flytta hit till Sverige. Det vår familj har gjort under längre tid har byggt upp vår heder, vårt efternamn t ex, vi har en heder i det, typ så. Det är en heder som kanske många utländska familjer har tänkt.”

IP 1 och IP 3 håller med om detta påstående, men IP 3 lägger till att hedersfamilj för honom innebär även att hålla ihop släkten;

”Ja, mest det här att hålla ihop släkten kan man säga. Man gifter sig med en kusin bara för att göra släkten glad, eller visa vad man går för, att man fortfarande är med blodet liksom.”

IP 1 säger även att;

”hedersfamilj är att pappan ska försörja familjen livet ut, och att kvinnorna ska ta hand om hemmet.”

Tankemönstret som finns i patriarkala system, återges i intervjupersonernas svar utifrån vad begreppet hedersnorm innebär för dem.

Hedersnorm kopplas till familjens rykte och att det handlar om oskrivna regler om vilka beteenden som är acceptabla och vilka som kan ses som hedersbrytande.

Det som vi finner av intresse i intervjupersonernas uttalanden, är att de inte gör några könsliga skillnader när det gäller att bryta mot hedersnormen.

- I- *Hur skulle ni reagera om ni såg att någon slog sin dotter, syster eller någon kvinnlig släkting i hederns namn?*

Alla tre intervjupersoner säger att de inte skulle ha tyckt om det. IP 2 lägger till;

”Det beror på om typ, min farbror skulle slå sin dotter som är min kusin, så skulle jag såklart inte ha gillat det men jag kan inte göra nåt mot min farbror, det är också heder, att man har så där. Jag kan inte bryta hans heder och gå in och typ ta bort han. Jag skulle nog inte gilla det men det beror på om det typ var en kusin som är lika gammal som mig och kanske slår sin lillasyster som också är min kusin, då skulle jag ta bort han.”

- I- *Då menar du att det finns en hierarki? Så när det gäller pappa, farbror, vad dem gör mot flickorna, då skulle du inte kunna gå in och..*

”Precis, inte gå in pga. min respekt för äldre. Men om det är typ en kusin som är ett år yngre än mig som slår sin syster som också är min kusin, då skulle jag gå in och ta bort han. Eftersom jag är äldre ska han visa mig respekt, jag ska bestämma när det är slut, när det räcker” (IP 2).

- I- *Alltså, handlar heder bland annat om att man ska visa respekt för varandra, men speciellt för de äldre?*

”Ja, alltså deras heder.” (IP 2).

Genomgående ser vi intervjupersonernas tvetydiga förhållningssätt gentemot heder och hedersnorm. Intervjupersonerna har ett tankemönster som ligger nära till hands i frågan om patriarkala familjesystem. Det vi främst tänker på är hierarkin där man visar respekt och vördnad för de äldre och det beslut som de tar i frågan om hur ett hedersbrytande beteende ska hanteras. Även om våra intervjupersoner inte skulle agera med fysiskt våld gentemot sina kvinnliga släktingar säger de att av respekt skulle de inte kunna gå emellan om t ex en farbror skulle ha misshandlat någon av deras kvinnliga kusiner.

Ingen av intervjupersonerna skulle ta till våld, även om de skulle ha känt ett visst grupptryck från manliga släktingar. Intervjupersonerna säger att de samtidigt vet att det finns personer som faller för grupptrycket då dessa personer känner att de har en viss press på sig. IP 3 säger att det inte är respektfullt att slå sin syster bara för att man har blivit tillsagd av sin pappa eller farbror. Han säger att han till och med brukar gå emot sin mamma när hon blir aggressiv och börjar skrika på hans syster. Även IP 2 betonar respekten och säger;

”Man ska försöka visa all respekt som går, men så länge du tvingas till att göra nånting, då skulle jag inte göra det. Då skulle jag ha sagt att med all respekt farbror, kan jag inte göra det.”

Fastän IP 2 talar om att visa respekt gentemot äldre, går han emot sitt uttalande genom ovanstående citat. Detta är något som vi ser vara en positiv egenskap då han indirekt bryter mot det som kan definieras som ”respekt”.

När det gäller integrationen i det svenska samhället på bästa möjliga sätt, tycker våra intervjupersoner att det gäller att anpassa sig till samhället. De tycker även att man ska vara en mix i sin kulturella tillhörighet, dvs. behålla sin kultur från hemlandet och blanda ihop den med den svenska. IP 3 säger;

”Jag kom till Sverige 2005 och då gick jag till en engelsk skola. Sen bytte jag till en vanlig skola, sen gick jag kvar i vanlig skola och jag... jag hängde bara med svenskar där jag bodde. Sen bytte jag till en annan skola med många invandrare. När jag kom till Sverige bodde jag i X sen flyttade jag över till andra sidan då (mer invandrartätt område av X). Då ser man hur det fungerar här och där. Så jag har inte så mycket problem att vara på båda sidorna liksom. Det är liksom normalt, jag anpassar mig på båda, jag känner mig tvingad att anpassa mig här o där”.

En följdfråga till ovanstående svar är hur IP 3 tror att hans svenska kunskaper skulle ha sett ut om han initialt hade bott i ett invandrartätt område.

”Många pratar dålig svenska och jag skulle också tala som dom, hur området fungerar så skulle jag också fungera, det e som att sitta i fängelse om jag skulle bo i Rinkeby så skulle det bli annorlunda, det kanske låter fel men...”.

Här kan vi se att IP 3 har haft en positiv utveckling när det gäller det svenska språket och anpassningen till det svenska samhället redan på mikronivå, dvs. förhållandet mellan honom och skolan och mellan honom och hemmet som närmiljö. Med hjälp av lärarnas engagemang och övriga sociala relationer i skolmiljön har IP 3 känt sig trygg i skolmiljön. Detta är utifrån utvecklingsekologiska teorin, en viktig aspekt för individens utveckling eftersom han tar med sig de positiva erfarenheterna och upplevelserna till hemmiljön. På mesonivå finner vi att förhållandet mellan de olika närmiljöerna, hem och skola, samt hem och kamratgrupp har fungerat väl, då han på kort tid har tagit till sig det svenska språket samt anpassat sig till det svenska samhället. Då vi ser att de olika närmiljöerna stöttar och kompletterar varandra gällande IP 3:s roller, sociala relationer och aktiviteter såsom deltagandet i Sharaf hjältar, har det bidragit till att hans personliga utveckling har gått framåt på relativt kort tid. Alla tre tycker att utbildning är kärnan till integrationen på bästa möjliga sätt. IP 3 lägger även till att staten gör fel från grunden, när invandrare flyttar till Sverige.

”Jag tycker att dem (staten) har gjort fel redan från början, de skulle tänka på det från början, inte nu, nu är det jätte svårt att ändra på det. Från början, istället för att lägga alla invandrare på slutstation då, ja, det var ju så, det var såna här flyktingförläggningar, det var ju slutstationer typ. Man (staten) ska vara med och bestämma från början och inte låta alla samlas på ett ställe”.

Om nyanlända invandrare med ett patriarkalt familjesystem inte ingår i arenor såsom utbildning och arbetsplats på mikronivå, påverkar detta deras utveckling i det nya samhället på ett negativt sätt då det blir svårt för dem att integrera sig i det nya samhället. Individens sociala relationer med majoritetssamhället begränsas och individen får ingen meningsfull sysselsättning. På mesonivå kan detta innebära att vuxna invandrare har sämre förutsättningar att hålla god kontakt med barnens skolmiljö som i sin tur påverkar barnen negativt då de inte har vuxna i sin närmiljö som engagerar sig i deras skolgång. Utifrån IP:3 s uttalande ska man lägga till fler och bättre samhällsliga resurser på exonivå som gynnar nyanlända invandrades integration. Dessa beslut tas i sådant fall på makronivå, dvs. att man tar politiska beslut om att nyanlända invandrare ska bosätta sig i icke- invandratäta områden.

I detta avsnitt kommer vi att återge intervjuutdrag från IP 4 som intervjuades enskilt.

IP 4 tycker att Sverige har misslyckats med introduktionen för invandrare. Bättre samhällsinformation är grundläggande då många nyanlända till Sverige kommer från odemokratiska länder och länder där mänskliga rättigheter är av sekundär karaktär. IP 4 säger vidare att Sverige måste förbättra sin bostadspolitik och att introducering av nyanlända i det svenska samhället ska ske med hjälp av mentorer. Han menar att med hjälp av mentorskap kan man börja prata om Sverige, dess lagar och regler, Socialtjänstens roll i samhället och de rättigheter och skyldigheter man har gentemot staten som bofast i landet. Han anser att detta bör ske redan i flyktingmottagningen.

Den segregerade bostadsmarknaden leder till att det tar längre tid för invandrare att lära sig det svenska språket. IP 4 säger att segregerade bostadsområden är missgynnade; det finns mindre aktiviteter för de boende då föreningslivet är svagt. IP 4 tror att fördomarna från invandrare gentemot majoritetssamhället kan öka då de inte har möjlighet att se samhället i sin helhet eftersom de känner utanförskap.

I- *Vilka faktorer kan förstärka hedersnormen hos familjer som är hederstänkande?*

"Det som är främmande är skrämmande" (IP 4).

Han menar att om man är ny i ett samhälle som motsäger ens världsbild, livsfilosofi som man har med sig, leder det till att papporna håller hårdare grepp om sina barn för att bevara det gamla.

"Glöm inte att föräldrarna har lärt sig att skydda, och vara överbeskyddande, en tydlig norm i botten som säger att din heder är allt för dig och din släkt, klan, omgivning. Så då blir föräldrarna överbeskyddande och de lägger extra ramar och tider. De skickar flickorna till religiösa skolor t ex, begränsar hennes rörelsefrihet mer. Arbetslöshet, boendesegregationen, och utanförskapet skapar en starkare känsla hos papporna att ha ett par extra ögon på barnen, man tänker "jag vill inte förlora mina barn", "jag har förlorat allt jag har haft."

I- *Hur kan man få ungdomar att ta avstånd från hederstänkandet?*

”Yngre generationen som deltar i organisationer som Sharaf hjältar, diskuterar och reflekterar över deras syn på heder. Genom detta försöker man få ungdomarna att komma till insikt om att det är fel att t ex utsätta döttrar för hedersrelaterat våld” (IP 4).

IP 4 säger att utbildning om demokrati och mänskliga rättigheter är grundläggande och att ungdomarna ska komma ifrån tanken att de står utanför samhället pga. sitt ursprung, kultur eller bostadsområde. Han säger att den äldre generationen invandrare, dvs. föräldrar och far- och morföräldrar till ungdomarna, är svårare att utbilda men det beror på när och var man börjar med utbildning om grundläggande mänskliga rättigheter. IP 4 säger vidare;

”Vad vi, som samhälle måste arbeta med är frågor rörande mänskliga rättigheter. Vi tar för givet att de som kommer till Sverige ska automatisk följa allt och direkt anpassa sig. men så funkar det inte. Vi måste lära oss att förstå hederskulturen, vi behöver inte acceptera vad den står för, men vi bör förstå den. Samhället måste satsa bättre, prioritera frågan. Vi får inte glömma bort att vi pratar om nästan en halv miljon människor i Sverige som lever i en hederskultur. I skolan bör man ha lektioner om mänskliga rättigheter, från högstadiet och kunskapen om hederskulturen måste bli bättre och enda sättet är att fler samhällsorgan engageras i frågan. Allmänhetens bild är nog att hedersproblematik är något som socialtjänsten eller skolan ska arbeta med. Det här är inte endast ett socialt problem, utan ett samhällsproblem.”

En flytt till ett västerländskt samhälle leder till negativa följder främst för pappan i familjen. Detta går emot det radikalfeministiska tankesättet om att kvinnan är underordnad mannen. Uttalanden från våra intervjupersoner tyder på att kvinnorna är vinnarna i ”*det nya samhället*” som Sverige representerar för dem. Kvinnorna deltar i flera arenor såsom på arbetsmarknaden och kontakten med skolan, vilket innebär att de troligen får samma status som männen och att de i vissa fall till och med kan bli överordnade männen.

Utifrån ett utvecklingsekologiskt perspektiv på en makronivå, menar IP 4 att det bör tas politiska beslut som gynnar mentorskap, motarbetar boendesegregation, samt gynnar utbildning i t ex vad grundläggande mänskliga rättigheter och demokrati innebär. Han menar att dessa politiska beslut som tas på makronivå, ska verkställas på micronivå genom olika

samhälleliga institutioner, såsom Socialtjänsten och utformningen av undervisningen för nyanlända invandrare. De allmänna värderingarna som finns i det svenska samhället på makronivå, ska alltså framgå till nyanlända invandrare med hjälp av olika samhällsinstitutioner på exonivå. Vi antar att nyanlända invandrare bör känna att de gynnas av denna upplysning, för att de ska kunna ta till sig av den nya informationen. Hjälpen till integrationen från samhällets sida bör ske via utformningen och det konkreta innehållet av samhällsinformationen. Detta kan bidra till att de på ett lättare sätt är beredda att integrera sig i det nya samhället på mesonivå. Vi tycker precis som IP 4, att om man har integrerats i det svenska samhället på ett bra sätt, blir interaktionen mellan de olika närmiljöerna lättare på mesonivå. IP 4 menar att detta i sin tur bidrar till att den enskilda individen känner sig trygg och säker både i sig själv samt i samhället hon lever i, vilket leder till att förhållandet mellan individen och enskilda närmiljöer underlättas på mikronivå. Om föräldrarnas beteende ändras från ett hederstänkande på mikronivå, påverkas även barnets beteende och förhållande gentemot de olika närmiljöerna. På mikronivå återfinns närmiljöer såsom arbete, vänner och undervisning. Föräldrarnas deltagande i de olika närmiljöerna kan bidra till att kontrollen på barnen, främst flickorna i hedersfamiljer, minskar.

Våra resultat från intervjuerna visar att det finns unga män som tar avstånd från våld och förtryck som utövas i hederns namn och att det är viktigt att samhället sätter in förebyggande insatser i denna fråga i tidigt stadium för att förhindra en hedersproblematik som vårt samhälle står inför.

6 Diskussion

Syftet med denna studie har varit att återge unga mäns subjektiva perspektiv på vad heder och hedersrelaterat våld är och om de har lyckats ta avstånd från det hedersrelaterade våldet genom kvalitativ intervjuemetod. Vi har intervjuat unga män som är uppvuxna i familjer med hedersnormer men även unga män som inte kommer från hederstänkande familjer, men som ändå har anammat ett synsätt som enligt våra åsikter återfinns inom hedersnormen.

Målet med studien har varit att förstå vilka faktorer som är väsentliga för att unga män ska kunna ta avstånd från hederstänkandet men också om det finns andra faktorer som kan få individer att upprätthålla ett hederstänkande.

Vi valde att genomföra vår studie genom kvalitativ intervju metod med semistrukturerade frågor. Detta val gjordes då vi inte ville ha strukturerade frågor som på ett mekaniskt sätt skulle besvaras av intervju personerna. Vi ville inte att intervju formen skulle vara alltför bunden till formen, då vi fann det väsentligt att de unga männen skulle tala fritt samt att vi fick möjligheten att ställa följdfrågor. Det gav en möjlighet till flera frågor och svar som var av vikt till studien. En nackdel inom kvalitativ forskningsmetod, är den maktasymmetri som råder i det direkta mötet mellan intervjuare och intervju personer till intervjuarens fördel. Vi som intervjuare vet inte om allt som framkom under gruppintervjun var intervju personernas verkliga tankar och åsikter kring ämnet vi studerade. Det kan ha varit så att de anpassade vissa av svaren utifrån vad de antog vara våra förväntningar av dem. En annan nackdel med denna metod är att intervjuaren har tolkningsföreträde, vilket innebär att vi som intervjuare har tolkat våra intervju personers uttalanden utifrån vad vi ansåg vara av vikt till studien. Detta kan vara en nackdel för intervju personerna då våra tolkningar nödvändigtvis inte behöver stämma överens med vad de egentligen velat framföra med sina svar. Fördelen med den valda metoden är att om man som intervjuare är intresserad av att förstå sociala fenomen/det valda ämnet utifrån individens perspektiv är kvalitativ intervju form den mest lämpliga metoden. Möjligheterna till att få fylligare information genom att ställa följdfrågor är större. Missförstånd som kan uppstå under intervjun kan med stor sannolikhet redas ut genom t ex att intervjuaren frågar intervju personen om man har uppfattat dennes uttalanden på ett korrekt sätt.

Genom att genomföra två kvalitativa intervjuer, varav ena har varit av arten gruppintervju har de unga männens subjektiva berättelser kring begrepp som heder, hedersnorm, svenska samhällets ansvar och integration undersökts. I undersökningen har det framkommit att IP 1 som var helsvensk, har anammat ett hederstänkande kring vissa frågor om vad heder och respekt är som kan anses härröra från en traditionell patriarkalt familjesystem. Att det har blivit så för hans del, antar vi beror på att hans umgängeskrets till stor del är invandrare med rötter i hedersfamiljer.

IP 2 var halvsvensk och han upplevde att hederstänkandet fanns hos hans pappa och pappans släkt. Det vi kan utsäga från intervjun är att han till viss del upprätthåller väsentliga delar som återfinns i hedersfamiljer, såsom respekten gentemot de äldre och att han inte ville vanhedra sin farbror om han hade slagit sin dotter genom att gå emellan. Men samtidigt yttrade IP 2 att han aldrig skulle ha misshandlat en kvinnlig familjemedlem, även om han skulle ha blivit beordrad att göra det.

IP 3 har till viss del hederstänkande men han ansåg att kvinnor hade lika mycket rättigheter som män att välja och bete sig som de ville. Det som vi kan utläsa ur intervjuerna är att hederstänkandet och att hålla fasta på kvinnornas heder, är något som är mer vanligt förekommande hos den äldre generationen invandrare. Intervjupersonerna uttryckte att eftersom de levde i ett mångkulturellt samhälle, var det svårt att inte beblanda sig med ungdomar från andra nationaliteter, religionsinriktningar osv. Detta gällde även kärleken, som enligt intervjupersonerna var ”gränsöverskridande”. Våra intervjupersoner ansåg att de inte hade några problem med att röra sig fritt mellan den svenska och den egna och vännernas kultur. Tvärtom, såg de det som en mycket positiv egenskap att ha med sig i livet. Däremot sa IP 2 att hans pappa hade svårigheter med att kvinnliga familjemedlemmar skulle få bete sig på samma sätt som männen, vilket vi kan koppla till det vi har skrivit ovan, om att hederstänkandet är mest förekommande hos den äldre generationen invandrare.

En fråga som blev central i båda intervjuerna var frågan om utbildning, både när det gäller integrationen samt anammandet av mänskliga rättigheter. Bland annat hävdades att samhället har ett stort ansvar gällande nyanlända invandrare. Information från samhället ska nå dessa i tidigt stadium, dvs. i anslutning till att de anländer till Sverige. Mentorskap och information om individens rättigheter och skyldigheter gentemot staten ansågs vara viktig redan i flyktingmottagningen. Vidare framhölls att utbildning om hederskontexten och frågor om mänskliga rättigheter skulle tas upp med elever redan när de går i mellanstadiet för att möjliggöra för dem att komma i kontakt med dessa frågor i ett tidigt skede. Alla fyra intervjupersoner tyckte alltså att utbildning var en väsentlig fråga i denna kontext. Vi instämmer i detta och tycker att utbildning är en grundläggande faktor utifrån möjligheten till integrationen samt utifrån möjligheten att komma i kontakt med dessa frågor. Om man kommer i kontakt med dessa frågor i ett tidigt skede, kan det bidra till att man på lång sikt kan minska hedersvåldet. Ju mer kunskap man har, desto större är chansen att utforma resurser för att minska, eventuellt förhindra hedersvåldet i samhället menar vi. När det gäller utbildning i kombination med nyanlända invandrare som upprätthåller hedersnormen, i samband med möjligheten till integrationen, finner vi det väsentligt att processen ska fortgå parallellt genom samverkan av olika närmiljöer som individen befinner sig inom; t ex skola, socialtjänst, sjukvård och hem. Detta, för att individen ska anamma frågor om t ex mänskliga rättigheter på ett effektivt sätt och därmed ha lättare att integrera sig i det nya samhället. Ju fler ungdomar som deltar i organisationer såsom ”Sharaf hjältar”, desto mer uppmärksammas hedersrelaterade frågor.

Det i sin tur kan bidra till ökad diskussion kring ämnet och som kan medföra lagändringar som ger individer som befinner sig i hedersnormen ett mer samhälleligt och lagligt stöd.

Vi instämmer med IP 4 om att vi måste förstå hederskulturen men att vi inte behöver acceptera vad den står för. Genom att förstå den kan vi även se att den yngre generationens funderingar kring vad heder är, modifieras och att genom att prata med unga män, redan i tidig skolålder kan man få dem att inse att t ex hedersvåld som riktas mot kvinnor är olagligt. Något som IP 4 påpekade var att hederstänkandet för familjer som befinner sig i en hederskontext, kan stärkas om dessa utesluts från vissa arenor, såsom utbildning och arbete. I vår studie har vi sett att hederstänkandet främst återfinns inom den äldre generationen av invandrare med hedersnormer, då de verkar ha det svårare att anpassa sig till det svenska samhället. Detta, eftersom flytten till ett nytt land och speciellt till ett västerländskt samhälle där ingenting är likt hemlandets normer och värderingar, leder till känslan av förlust. Eftersom de är uppvuxna med vissa normer och värderingar, där mannen har högre status än kvinnan och där han är familjeöverhuvud, förloras mycket av hans position i och med flytten till ett nytt västerländskt samhälle. Det leder till att mannen blir mer kontrollerande och övervakande gentemot sina barn då detta är det område som han inte har förlorat sin makt över.

Integrationspolitiken har bra grundläggande mål men vi är av åsikten att integrationspolitiken har misslyckats till viss del. Som alla våra intervjupersoner påpekade, innebär en snabb integration i det svenska samhället att man som nyanländ invandrare i större utsträckning deltar i majoritetssamhället. Bostadssegregationen kan vara en faktor till förseningen av integrationen i det svenska samhället, då segregerade bostadsområden är missgynnade; det finns mindre aktiviteter för de boende då föreningslivet är svagt. Även fördomarna och misstänksamheten från invandrarnas håll gentemot majoritetssamhället kan öka, då de inte har möjlighet att se samhället i sin helhet eftersom de känner ett visst utanförskap. Detta kan leda till att man i det här fallet håller fast vid hedersnormen ännu hårdare, vilket upprätthåller hedersvåldet och hedersmorden även i västerländska samhällen.

Vår studie har väckt viktiga frågor för oss som vi anser att det skulle kunna forskas vidare kring. Vi tror att fler kvalitativa forskningsintervjuer behöver genomföras för att få en djupare förståelse för det hedersrelaterade våldets komplexitet då det inte handlar om en individs brottsliga handling, utan det är kollektivets handling/beslut som ligger som grund för

individens brottsliga handling. Det hedersrelaterade våldet har inte sina stereotyper i form av att kvinnorna är offren och att männen är förövarna. Vidare studier kring ämnet med fokus på unga män skulle kunna påvisa att det finns fäder och unga män som bryter mot den stereotypa föreställningen om hur det hedersrelaterade våldet ser ut och vilka förövarna är i denna kontext. Tidigare forskning visar på att det inte alls behöver vara just flickor som är offer inom hederskontexten, utan även unga män som vägrar delta i det hedersrelaterade våldet är offer inom denna kontext. De politiska satsningarna har haft fokus på att det är männen som är förövarna i hederskontexten och med det har man missat männens utsatthet gällande män som tar avstånd från våldet, som försvarar sina döttrar/systrar mot våld som utövas i hederns namn och unga män som utsätts för hedersrelaterat våld pga. sina sexuella preferenser.

Olika samhällsorgan som t ex Socialtjänsten har, vilket litteraturen till denna studie har påvisat, inte varit särskilt insatta i denna problematik som unga män står inför. Det hedersrelaterade våldet är allvarligt och problemet har till viss del uppmärksammas av Socialtjänsten som t ex har inrättat jourboenden för ungdomar som utsätts för hedersrelaterat våld, men vi vet inte hur många unga män som söker skydd i dessa boenden och vad dessa insatser har för effekter på de unga männen.

Därmed skulle en kvalitativ undersökning kring de unga männens utsatthet och vad de anser är viktiga insatser som samhället bör bistå med, kunna öppna upp ögonen för socialarbetare och öka deras kunskaper och förståelse kring temat. Detta skulle i sin tur kunna bidra till att man tar till med åtgärder i ett tidigare skede än vad man gör idag. Vi skulle vilja att pojkarnas/unga mäns situation i hedersfamiljer uppmärksammades av andra forskare i större utsträckning.

7 Referenser

Akpınar, A. (2003). The honour/shame complex revisited: Violence against women in the migration context. *Women's Studies International Forum* 26(5), 425-442.

Andersson, B – E. (1986). *Utvecklingsekologi*, Lund: Studentlitteratur.

Andersson, R. (1999). Divided Cities as a Policy – based Notion in Sweden. *Institute of Housing Research, Uppsala University, Sweden. Housing Studie* 14(5), 601-624.

Andersson, S. & Swenson, K. (2009) *Beskrivning av Sveriges befolkning 2008*, Örebro: SCB-Tryck.

Backman, J. (1998). *Rapporter och uppsatser*, Lund: Studentlitteratur.

Baladiz, D. (2009). *I hederns skugga*, Stockholm: Gothia Förlag.

Bask, M. (2009). Increasing Inequality in Social Exclusion Occurrence: The Case of Sweden During 1979 – 2003 *Soc Indic Res* (2010) 97:299-323.

Bitterman, D & Franzén, E. (2007). Residential segregation (chapter 6). *Int J Soc Welfare* 2007: 16, S127-S162.

Bremer, S., Brendler-Lindqvist, M. & Wrangsjö, B. (2006) *Ungdomar och hedersrelaterat våld om transkulturellt behandlingsarbete*, Stockholm: Rädda Barnen Förlag.

Darvishpour, M. & Westin, C. (red. 2008) *Migration och etnicitet perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*, Lund: Studentlitteratur

Edgren – Schori, M. (2000). *Social exclusion en kunskapsöversikt och begreppsanalys*. Rapport i socialt arbete nr 98 – 2000. Edsbruk: Akademitryck AB.

Flood, M. (2007). *Harmful Traditional and Cultural Practices Related to Violence Against Women and Successful Strategies to Eliminate Such Practices–Working with Men*, UN.

- Gemzöe, L. (2002). *Feminism*, Stockholm: Bilda förlag
- Goldberg, T. (red. 2005). *Samhällsproblem*, Lund: Studentlitteratur.
- Gren, J. (1996). *Etik i socialt arbete*, Stockholm: Liber Utbildning AB.
- Güngör, E. & Dervish, N. (2009) *Varför mördar man sin dotter?*, Stockholm: Nordstedts Förlag.
- Gökcececek, Y. (2001). Culture of honor, culture of change: A Feminist Analysis of Honor Killing in Rural Turkey. *Violence Against Women* 2001 7 no 9 p964-988.
- Hansson, M., Darvishpour, M., Hamednaca, A., Cinthio, H., Ritzén, K. & Wrangsjö, B. (2010). *Perspektiv på manlighet och heder*, Stockholm: Gothia Förlag
- Heimer, G. & Tung Hermelin A – M. (2010). *Hedersrelaterat våld och förtryck – en kunskaps- och forskningsöversikt* NCK – rapport 2010:1. Uppsala: Elanders Tryckeri.
- Integrations- och jämställdhetsdepartementet. (2002). *Integrationspolitik för 2000 – talet*. (Skr. 2001/02:129). Stockholm: Regeringskansliet.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S., Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S., Lilja, J. & Mannheimer, K.(2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur
- Ljungberg, A. & Wilén, A. (2008). *Integration – en beskrivning av läget i Sverige*, Örebro: SCB – tryck.
- Länsstyrelsen i Uppsala län och Uppsala kommun. (2006-2007). *Handboken, När man krockar*, Uppsala.

Länsstyrelsen i Östergötlands län. (2008). *Om våld i hederns namn. Om våld i hederns namn och om skyldigheten att se och hjälpa utsatta*, Östergötland.

Meeuwisse, A & Swärd, H. (2002). *Perspektiv på sociala problem*, Falköping: Natur och Kultur.

Nilsson, Å. (2004). *Efterkrigstidens invandring och utvandring*, Örebro: SCB- Tryck.

Payne, M. (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*, Stockholm: Natur och Kultur.

SCB. (2009). *Beskrivning av Sveriges befolkning 2008*. Örebro: SCB- Tryck.

Schlytter, A. (2004). *Rätten att själv få välja*, Lund: Studentlitteratur.

Schlytter, A., Högdin, S., Ghadimi, M., Backlund, Å. & Rexvid, D. (2009). *Oskuld och heder. En undersökning av flickor och pojkar som lever under hedersrelaterad kontroll i Stockholm stad – omfattning och karaktär*. Institutionen för socialt arbete, Stockholms Universitet.

SOU 2006:65. *Att ta ansvar för sina insatser. Socialtjänstens stöd till våldutsatta kvinnor*. Stockholm: Edita Sverige AB.

Starrin, B. & Forsberg, E. (1997). *Frigörande Kraft*, Stockholm: Gothia förlag.

Swanberg, L, K. & Atroshi, B. (2002). *Hedersmordet på Pela: Lillasystemen berättar*, Stockholm: Bokförlaget DN.

Wikan, U. (2003). *En fråga om heder*, Stockholm: Ordfront förlag.

Wikström, E. & Ghazinour, M. (2010). Swedish experience of sheltered housing and conflicting theories in use with special regards to honour related violence (HRV) *European Journal of Social Work*, 13: 2, 245 — 259.

Elektroniska källor:

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering. (2008). *Diskriminering på den svenska bostadsmarknaden. – En rapport från DO:s särskilda arbete under åren 2006 – 2008 kring diskriminering på bostadsmarknaden*. Hämtad 10 oktober, 2010, från http://www.romadelegationen.se/dynamaster/file_archive/091104/abfa3b07b53e9e0a4e178f3f7c7b83e2/DO_Bostadsrapport_2008.pdf

Parbring, B. (2010). *Young men take a stand against honour-related oppression*. Hämtad 14 oktober, 2010, från Nordic Gender Institute, <http://www.nikk.no/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=1080>

Regeringskansliet. (2009). *FN:s allmänna förklaring*. Stockholm: Regeringskansliet. Hämtad 14 oktober, 2010, från http://www.manskligarattigheter.gov.se/extra/pod/?action=pod_show&id=71&module_instan ce=6

Regeringskansliet. (2009). *Integrationspolitiken i Sverige. Faktablad Integrations- och jämställdhetsdepartementet*. Stockholm: Regeringskansliet. Hämtad 14 oktober, 2010, från <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/13/77/30/6ef4871f.pdf>

Sahindal, F. (2002, Februari 04). Fadimes hela tal i riksdagen. *Aftonbladet*. Hämtad 19 oktober, 2010, från <http://aftonbladet.se>

Vetenskapsrådet. (2007). *Hantering av integritetskänsligt forskningsmaterial*. Hämtad 21 oktober, 2010, från http://www.vr.se/download/18.aae1aa51132473084980005790/integritetskansligt_forsknings materia21.pdf

8 Bilagor

Bilaga 1

2010-11-02

Skriftligt samtycke till att delta i studien ” De unga männens perspektiv på heder och hedersnormer”

Syftet med vår C uppsats är att lyfta fram Dina subjektiva berättelser om och hur Du har lyckats bryta med hedersnormen och hederstänket. Ett annat syfte med vår uppsats är att ta reda på vad som har bidragit till att Du har vågat stå emot och bryta med det patriarkala systemet som upprätthåller hederstänket. Du som deltagare i intervjun kommer inte kunna identifieras i vår uppsats eller på något annat sätt. Vi kommer inte nämna några personliga uppgifter och det kommer inte kunna göras någon typ av återkoppling till Dig som deltagare i denna undersökning.

Intervjumaterialet kommer att förvaras på ett sådant sätt att det inte hamnar i obehöriga personers händer. Ingen annan än oss två studenter som skriver uppsatsen kommer att ha tillgång till intervjumaterialet. Vid sammanställningen av vår C uppsats kommer Du som deltagit i intervjun att aidentifieras och inga återkopplingar kommer att kunna göras till Dig och Dina personliga uppgifter. De uppgifter som kommer fram under intervjun kommer med andra ord att behandlas konfidentiellt och Du kommer inte att kunna identifieras när vi sammanställer våra resultat. Om intervjun sker med hjälp av inspelning kommer vi, efter att ha fått ned det inspelade materialet på papper, att radera allt inspelat material för att säkerställa Din anonymitet. Det inspelade materialet kommer endast att behandlas av oss två studenter.

Intervjuerna kommer endast att användas för sammanställning av vår uppsats och kommer inte att föras vidare till andra personer som inte har varit delaktiga i arbetet. Deltagandet i intervjun är frivilligt och Du har rätt att när som helst under intervjuns gång utan att ange skäl, avbryta din medverkan och detta innebär inga som helst negativa följder för Din del.

Tack för Din medverkan

Asiye Andersson och Mino Mehvar

Socialhögskolan i Stockholm

Bilaga 2

INTERVJUGUIDE

- Kan du berätta lite om dig?
- Hur skulle du beskriva din familj?
- Vem bestämmer i din familj gällande vardagsfrågor och andra viktiga frågor rörande familjen?
- Hur kom du i kontakt med ”Sharaf hjältar”?

- Vad betyder heder för dig?

- Vad betyder hedersnorm för dig?

- Vad definierar en hedersfamilj enligt din åsikt?

- Ni som har syskon, känner ni att alla barn har lika mycket rätt till allt?

- Tycker du att det är viktigt för dig att tjejerna/systrarna i din släkt som inte är gifta, är oskuld?

- Skulle du kunna bli tillsammans med en tjej som har dåligt rykte?

- Vad skulle du tycka om din syster blev tillsammans med någon från ett annat land/kultur?

- Vad skulle din familj tycka om din syster/kvinnliga släkting blev tillsammans med någon från ett annat land/kultur?

- Hur ser du på att tjejer får välja att bli tillsammans med en kille från annan kultur?

- Vad tycker du om kompisar, släktingar som kontrollerar tjejer/kvinnor i familjen?

- Vad betyder integration enligt din mening?

- Hur tycker du att man kan integreras i ett nytt samhälle på bästa möjliga sätt?

- Hur tycker du att svenska staten ska göra när invandrare kommer till Sverige?
- Vilka faktorer kan förstärka hedersnormen hos familjer som är hederstänkande?
- Hur kan man få ungdomar att ta avstånd från hederstänkandet?